

EL MIRALL

Núm. 109

500 ptes./ 3'01 Euros.

Dossier

*El món de
la música
a Mallorca*

Entrevista

*Maria Antònia
Munar:
"La tramitació
de la llei de
Consells farà
palès el sentit
que els partits
tenen de
l'autogovern"*

Reportatge

*Amb quin
idioma parla
l'Administració
Autonòmica?*

Semblança

*Camil·la Blanes,
historiadora*

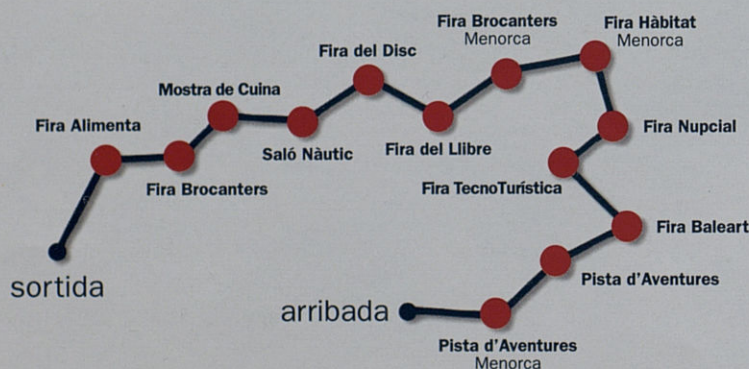

Seccions: itineraris • cinefàgia • art • llibres • la botiga

tenim l'equip a punt

aquest any tindrem més fires, més expositors i esperem també més visitants
preparats per a superar les nostres marques

Alimenta-II Saló Professional del Producte Balear Agroalimentari/09-13 FEBRER
Brocanters i Galeristes/17-26 MARÇ•**Mostra de Cuina Mallorquina/05-14 ABRIL**
Saló Nàutic Internacional de Palma/28 ABRIL-07 MAIG•**Fira del Disc/06-07 MAIG**
Fira del Llibre/26 MAIG-04 JUNY•**Brocanters i Galeristes Menorca/28 JULIOL 06 AGOST**
Hàbitat Menorca/5-8 OCTUBRE•**Nupcial/10-12 NOVEMBRE**•**TecnoTurística/22-26 NOVEMBRE**
Balear/01-10 DESEMBRE•**Pista d'Aventura Palma/27 DESEMBRE-04 GENER**
Pista d'Aventures Menorca/27 DESEMBRE-04 GENER

com a mostra, les nostres Fires

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

President: Antoni Mir

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila

**Producció, administració
i publicitat:**

C/ de la Impremta, 1
07001 Palma (Mallorca)
Tel.: 971 725937
Telefax: 971 719385
Apartat de correus 179
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmaes)
08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15
46001 València

**Web i adreça de l'OCB
a Internet**

<http://www.portal.com/ocb>
e-mail: ocb@ibernet.com

Director:

Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:

Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:

Tomeu Martí i Florit

**Consell de redacció /
col·laboradors**

Francesc Bujosa
Catalina Valriu
Antoni Ginard
David Ginard
Antoni Marimon
Biel Mesquida
Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels autors.

Coberta: Joan Ribas

Fotos: Pep Pastor

Maquetació i fotocomposició:

Documenta Balear SL

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia

Dossier 5

LA MÚSICA A MALLORCA

El dossier d'aquest número de la revista *El Mirall* us ofereix una panoràmica actual sobre el món de la música a Mallorca: cantants, músics, producció discogràfica, grups, actuacions, ensenyament... Els diferents articles que integren el dossier parlen dels cantautors i de la música moderna, tradicional i culta.

4 Editorial

Semblança 20

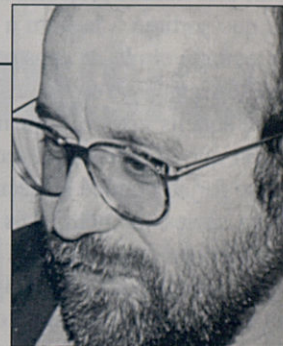
**Camil·la Blanes, història-
dora.** En aquest perfil professional de la recentment desapareguda Camil·la Blanes, Antoni Marimon ens la descriu com una bona persona, una gran amiga i una excel·lent historiadora.

**18 Miscel·lània
d'actualitat**

Reportatge 21

La llengua en l'Administració

La Conselleria d'Educació i Cultura i la Conselleria d'Interior treballen en una modificació de l'actual decret que regula els coneixements de català per als funcionaris per tal d'augmentar-ne el nivell d'exigència. La nova normativa pretén incrementar l'ús del català en l'Administració pública.

**32 El fenomen
literari a
Mallorca**

**La narrativa de tema
xueta (II), per Miquel
Ferrà i Martorell**

**34 Crítica
literària**

**La dissidència a la
Mallorca caciquista,
per Manel Santana**

Tendències

Itineraris

Gaspar Valero 36

Cinefàgia

Matías Vallés 40

Art

Cristina Ros 42

Llibres

Biel Mesquida 44

La Botiga

El Mirall 46

Entrevista 25

Maria Antònia Munar

La presidenta del Consell de Mallorca, Maria Antònia Munar, assegura que el Projecte de llei dels consells serà una eina clau per al futur desenvolupament de cada una de les illes, alhora que la seva tramitació farà palès el sentit que cada un dels partits té de l'autogovern. Després que el PSM rebutjés l'oferta de coalició per a les Eleccions Generals, Munar reconeix la dificultat d'integrar dins una sola proposta les variants del nacionalisme.

Miquel Fullana, un home de combat del segle XX

Miquel Fullana i Llompart, el veterà mestre del dibuix i l'entusiasta defensor de la nostra identitat com a poble, ens ha deixat. Don Miquel va ser un mallorquí patriota, republicà i catalanista, un bon conversador que contagiava entusiasme, coratge i simpatia. Poca gent pot presentar com ell un full de serveis tan brillant, tan ampli i tan constant en el llarg camí de la defensa i del redreçament de la cultura i de la llengua catalana a Mallorca. Nascut a Palma l'any 1905, la mateixa ciutat que l'ha vist desaparèixer gairebé noranta-cinc anys després, ha estat un privilegiat actor dels esdeveniments culturals i artístics de la Mallorca del segle XX, amb una vasta actuació en molt diverses àrees. De ben jove començà a treballar com a delineant al despatx de l'arquitecte Guillem Forteza, des d'on pogué participar en bona part dels millors projectes arquitectònics dels anys vint i trenta que sortiren a la llum a Mallorca. Coneixia potser millor que ningú el pla de construccions escolars de Forteza i pocs podien igualar-lo en les vivències de l'arquitectura regionalista d'aquells anys. Era, a més d'un tècnic precís, un artista hàbil que dominava els secrets de l'escultura en pedra i del ferro forjat, i també les tècniques pictòriques. No de bades la seva saviesa es nodrí dels ensenyaments dels vells mestres picapedrers que conegué a tall d'obra i dels antics menestrals de la pedra, de la fusta i del ferro que li ensenyaren una manera de fer i també de parlar en propietat.

En la seva vessant de compromís amb el país, cal destacar que a l'any 1932 va ser un dels socis fundadors de l'Associació per la Cultura de Mallorca, ànima cultural i associativa de l'illa abans del 1939 i precedent històric immediat de l'OCB, de la qual també en seria soci fundador l'any 1962. Els seus ideals polítics el dugueren a militar dins l'esquerranisme nacionalista i actuà durant la República com un dels dirigents locals d'Esquerra Republicana Balear. L'agost de 1936 fou empresonat a Can Mir, després passà al camp de concentració de Regana i més tard a la presó militar d'Illetes, d'on fou excarcerat a finals de 1938. Intervingué activament en la difícil represa cultural de la postguerra; contactà amb el catalanisme principatí, i participà com a dibuixant en el diccionari Català-Valencià-Balear.

L'any 1974 publicà el Diccionari de l'Art i els Oficis de la Construcció, una obra magnífica i útil que esdevingué eina de la normalització lingüística en el camp de la terminologia tècnica i, com Moll i Alcover, treballà en aquest camp per retornar-nos el nom de cada cosa. Va presidir entre 1984 i 1988, la Societat Arqueològica Lul·liana. El Premi Jaume I d'acció cívica catalana, el Premi Aramon i Serra a la lleialtat lingüística, els homenatges d'aparelladors i arquitectes, i el que li reteren els socis i amics de l'OCB els anys 1997 i 1999, reconeixen la seva trajectòria.

Don Miquel Fullana, un *home de combat* del segle XX, va demostrar al llarg de la seva vida que hi ha moltes maneres de defensar una llengua i un país, que són molts els camps d'actuació professional, cívica o política on podem fer la nostra aportació personal tots aquells a qui generacionalment ens correspon continuar la seva tasca.

L'aeroport i l'autogovern

En un arxipèlag com les Balears, l'aeroport és una infraestructura fonamental. Incideix decisivament, i qualche vegada de forma dramàtica, en la nostra qualitat de vida i en la nostra economia. És, amb molta diferència, la principal, i per a molts pràcticament única, porta d'entrada a les nostres illes i juga un paper estructural en una economia basada en la indústria turística. Moltes de les qüestions de fons que afecten el funcionament i la gestió dels aeroports seran temes estrella de debat i resolució en la legislatura que configuraran els resultats electorals del 12 de març al Congrés i al Senat.

L'aeroport de Son Sant Joan és altament rendible i, en canvi, no funciona com hauria de funcionar, ni de bon tros. Actualment, la gestió és totalment centralitzada a Madrid per l'organisme públic estatal AENA i és aquest organisme qui decideix, d'acord amb la política aeroportuària del Govern central on destinar els guanys de l'aeroport illenc. Des del Govern central es vol mantenir la centralització jugant la carta de la privatització, menystenint les institucions autonòmiques. Res de nou en un Estat que manté una visió pregonament i universalment jacobina des del centre estant. Ara mateix els diaris ens diuen que des de les Balears s'ha demanat la descentralització dels aeroports, el manteniment de la seva titularitat pública i la participació de les institucions autonòmiques, les institucions locals i els agents socials i les institucions privades representatives en la seva gestió. Aquesta és, no només una reivindicació justa sinó una reclamació vital per a les Balears.

A més de fer front comú a nivell polític amb Catalunya, que podria tenir novament la possibilitat de jugar un paper clau en aquest tema, juntament amb el País Basc i les Canàries, la societat illenca hauria d'apostar inequívocament des del conjunt de la societat civil en favor de la descentralització i en contra de la privatització plena. Quan parlem del dret de les Balears a un ple autogovern, també parlem de poder participar activament en la presa de decisions i en la gestió de les nostres infraestructures bàsiques.

El so de la música a Mallorca

El dossier d'aquest número d'*El Mirall* ofereix una panoràmica del moment actual de la música a Mallorca: cantants, grups, producció discogràfica, actuacions... Els diferents articles ens introdueixen en el món dels cantautors i en l'àmbit de la música moderna, tradicional i culta. A partir d'aquesta anàlisi, s'evidencien les mancances que hi ha i s'hi fan propostes de futur.

Si ara mateix s'hagués de fer un cartell amb els noms mallorquins que treballen dins la cançó, diguem-ne, d'autor, seria quasi ben igual que el que s'hauria pogut fer fa una desena d'anys. Al voltant de mitja

dotzena de noms apareixeran en actiu, quasi tots ben veterans. Actualment, tenen més tirada els: anar de cantant solista és nedar contracorrent. Però qui no és en un cap és a l'altre, sempre hi ha algú que canta.

Cantar i sobreviure a Mallorca

Un nom ben consolidat és el de Maria del Mar Bonet. Amb una llarga carrera discogràfica i d'actuacions, és coneguda més enllà de les fronteres idiomàtiques. Ha lluitat contra tot allò que no anava amb el seu ideal estètic i professional, s'ha abocat a les músiques mediterrànies i a les d'altres àrees culturals (recordem les col·laboracions amb el músic brasiler Milton Nascimento, les versions de cançons popularitzades per Billy Holiday o la nova incorporació de la gallega Negra Ombra). Els fets demostren que és una artista *exportable* a qualsevol indret.

Joana Lluna (1982) marcà un punt important com a cantant del Joan Bibiloni guitarrista. També Brut (1994)

mostrà la seva faceta d'interpret, músic i lletrista. Com que també es mou entre la producció d'artistes, la creació de música per a sèries de televisió i un llarg etcètera musical, no sempre està en primer pla el seu treball de cantautor. Però és ben segur que qualsevol dia apareixerà amb un nou treball en què interpretarà les seves últimes cançons. O es presentarà en un recital, si li proposen.

Tomeu Penya ha creat un món musical ben especial; barreja d'essències mallorquines, gran quantitat de *country* i una manera de presentar-se molt personal que li ha donat una gran popularitat. Quan hagué conquerit Mallorca, es dirigí cap a Catalunya, on descobriren les qualitats d'un artista

totalment diferent del que, fins aleshores, havia presentat la nòmina d'interprets dels Països Catalans. El de Vilafranca s'adonà que a Catalunya també compraven discos i entrades per als recitals. Així que tots feliços, perquè vint-i-cinc minuts de vol d'avió no divideixen un idioma.

Jaume Sureda duia camí de ser el Bonet de San Pedro de la segona generació, i en català. El 1988 tancà la cara A de l'àlbum *Dins els teus ulls*, tot en català, excepte «De colores», que dedicà a «Eduardo Bonnín Fundador dels cursets de Cristiandad de tot el món» per la seva lluita diària contra el daltonisme social. El seu camí i el seu estil s'han diversificat i l'han allunyat del que en principi prometia. Dues versions de «Pàtria» (cançoneta per a veu i piano escrita per Maria Sabater el 1886, quan tenia quinze anys; últimament s'ha volgut oferir com una contra-Balanguera) i tres títols més formen la seva última oferta musical. Fins fa poc centrat en esporàdiques actuacions, Biel Majoral és una persona a tenir molt en compte quan es parla de la cançó que es fa a Mallorca. Si per una banda s'ha dedicat a mantenir viva una part de la música popular, per l'altra també ha creat cançons pròpies. En principi, no és gens partidari d'enregistrar el seu repertori; per això, l'aparició de *Vou veri vou per no dormir* constituí una sorpresa que oferia la possibilitat de mantenir les interpretacions més enllà dels recitals fets amb comptagotes. Un cop que el disc ha estat al carrer, les aparicions s'han fet més freqüents i, ja perdudes les manies als estudis d'enregistrament, ben aviat n'hi haurà un altre de nou.

Tomeu Matamalas, que el 87 publicà *Som* amb el grup Calabruix i, el 91, ja en solitari, *Missatges en clau*, ha trobat una magnífica sortida al seu saber musical amb Gom Teatre. Dos espectacles i dos CD és el material que ara tenim a

BIEL MAJORAL S'HA DEDICAT A MANTENIR VIVA UNA PART DE LA MÚSICA POPULAR I A CREAR CANÇONS PRÒPIES

Tomeu Penya en una actuació durant la II Diada per la Llengua i l'Autogovern.

les mans. I a les orelles. *Poeta en bicicleta*, sobre obra de Guillem d'Efak, i *A doble espai*, amb poemes de Miquel Àngel Riera i Damià Huguet, mostren la feina feta per Matamalas amb Joan Gomila, Jaume Gomila i Pep Alba.

Valentín Mendoza (Felanitx, 1974) apareix a finals del 99 amb *Permís per estimar-te*. A mig camí entre Serrat i Llach, té el mèrit de deixar-se escoltar sense que la seva veu molesti. És el primer disc d'un jove que podrà fer coses. Canta clar i s'entén el que diu. De moment presenta un repertori dirigit als joves enamorats. A punt de començar les actuacions, sobre l'escenari serà quan se'n podrà comprovar la vàlua. El mes d'abril ha de presentar el disc a Barcelona i València. El seu estil i els seus temes també tenen lloc dins una cançó on hi ha d'haver de tot.

Maria del Mar Bonet, Joan Bibiloni, Tomeu Penya, Jaume Sureda, Biel Majoral, Tomeu Matamalas, Valentín Mendoza... És poc o és massa? A Mallorca, quants cantants li correspon mantenir? Ben mirat, el panorama no és desolador. Perquè si comptam que els mitjans de comunicació no perden el cap pels autors mallorquins i que aquesta terra és una illa petita que aviat queda saturada d'actuacions, encara s'haurà de pensar que fan miracles. Si llavors hi afegim –tot i que no és el tema d'aquest escrit– grups com Ximbomba Atòmica, Nou Romancer, Oculats, La Fosca, Antònia Font... ens haurem de conformar amb el que tenim. Conformar i regar el planter, perquè la vida d'un cantant és molt

VALENTÍN MENDOZA ES TROBA A MIG CAMÍ ENTRE SERRAT I LLACH

Maria del Mar Bonet, una cantautora que gaudeix d'èxit des de fa molts anys.

volàtil i allò que avui és fama, demà podria ser oblit. Cal espavilar-se i ampliar horitzons, sense que això vulgui dir –com sempre hi ha algú que ho pretén– canviar d'idioma.

Maria del Mar, Bibiloni, Majoral i Penya s'han guanyat un públic molt divers; Jaume Sureda s'ha quedat entre la revetlla i la cançó d'autor; Tomeu Matamalas dóna força musical a Gom Teatre; Valentín Mendoza és una incògnita que el temps ens aclarirà.

Així surten set noms, tots ells respectables perquè cal pensar que han triat el camí que més els ha agradat i, cada un a la seva manera, intenten crear música, guanyar-s'hi la vida, etcètera.

Potser algun nom haurà quedat fora del paper. Si és així, el panorama encara podrà semblar un poc millor. Però cal tenir clar que cantar i sobreviure, a Mallorca –i a molts d'altres llocs–, és una tasca d'allò més arriscada.

Joan Manresa

Viajes
MARTEL S.A.

SETMANA SANTA 2000
SETMANA DE PASQUA 2000

Madeira, del 16 al 23 d'abril: 69.900 PTA • Roma, del 21 al 25 d'abril: 76.900 PTA • Venècia, del 21 al 25 d'abril: 63.950 PTA
Florència, del 16 al 23 d'abril: 62.250 PTA • Marràqueix, del 20 al 24 d'abril: 79.500 PTA • Praga, del 20 al 23 d'abril: 75.400 PTA
(Taxes aeroport no incloses)

THAILÀNDIA, GRUP ESPECIAL, del 22 d'abril a l'1 de maig: 215.000 PTA (inclou avió línia regular, hotel, excursions)

Informes i reserves: OMS, 50-B. Box 696 • 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 • Fax (971) 72 69 42 • e-mail: www.viajesmartel.com

L'arribada de la ràdio i la indústria ha fet que de cada vegada cantem menys, que les músiques transmeses per tradició quedin arraconades, i que de cada cop sigui més difícil trobar un lloc digne per a tot un món de sons i d'instruments tradicionals.

La música tradicional

Recordem que abans es cantaven tonades, romanços, bu-langueres, fandangos, per acompanyar i fer més lleugera la feina. Avui resulta molt més senzill escoltar música en qualsevol aparell, i fer així dels llenguatges dels sons uns substituïts de la veu mateixa.

Als darrers trenta anys, la música tradicional ha tengut una evolució no sempre ben entesa, ni suficient. L'activitat duita a terme per les agrupacions anomenades folklòriques va fer que la música fos pensada com a espectacle i no com una eina més per a la festa. Aquestes agrupacions feren que tota la tradició popular es convertís en un museu que a partir dels anys cinquanta era visitat pels turistes que arribaven a l'illa.

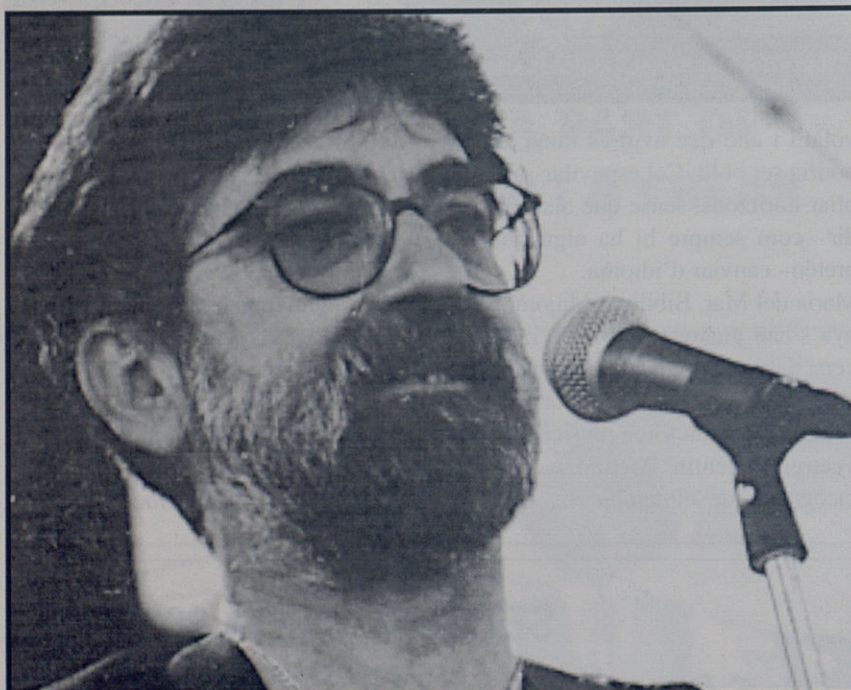
Ja en els anys vuitanta es produeix un nou ressorgiment amb grups com Aliorna, Sis Som, Música Nostra, i les veus de Biel Caragol, Maria del Mar Boner i Biel Majoral, que amb una altra forma d'entendre la tradició retornen la música al seu lloc. És així com apareixen de nou els instruments que amb el temps havien quedat abandonats i es trasllada a les places l'esperit de la festa amb el ball obert.

Marusa Cano, amb el seu enregistrament *La terra parla*, marca unes noves pautes musicals que seguiran posteriorment altres grups, i s'iniciarà d'aquesta manera un procés de reivindicació, amb el qual, juntament amb la conscienciació de diferents col·lectius, s'assoleix la fita d'incorporar la música tradicional a totes les festes populars.

En un món dominat pels mitjans de comunicació audiovisuals, que donen prioritat a músiques anglosaxones i castellanès, i en els quals les multinacionals només promocionen allò que és comercial, la música tradicional de Mallorca es troba mancada de difusió i promoció. En aquest aspecte cal fer menció a la tasca que realitza Miquel Àngel Sancho en l'edició a través de Produccions Blau.

Resulta també difícil que la gent jove s'engresqui en aquest àmbit de la música, tenint en compte les expectatives de futur, ja que no es pot arribar a un nivell digne de professionalització. Els grups han de finançar produccions reduïdes dels seus enregistraments (dues mil unitats), i han de recuperar aquesta inversió en cinc o sis anys. Aquest país no té el costum de donar suport als seus creadors, sinó que afegeix dificultats a tots aquells que dediquen hores i esforços a perpetuar una cultura. És un afegit a la jornada laboral de cadascú: l'assaig, el muntatge i manteniment de l'equip de so, el qual es traguina per les places de l'illa per poder fer sonar les músiques. A Mallorca, tenim un dels millors estudis d'enregistrament d'Europa, Ona Digital, de Miquel Brunet; tenim un bon estol de grups i cantautors; pel que fa a la música tradicional, editam en català més discografia que Catalunya; tenim una gran quantitat de creadors que aporten nova energia, i amb tots aquests factors a favor, no s'identifica, a molts nivells, aquesta música com a representativa de Mallorca. És real el fet que a l'aeroport internacional de Son Sant Joan un turista es va interessar per la música ètnica d'aquí i se li va oferir un CD de Los Chunguitos.

En aquestes circumstàncies cal que es dignifiqui la música tradicional, i dignificar no significa només doblers i subvencions. És necessari un circuit estable per a actuacions, que tots els regidors de cultura prenguin consciència del que això significa. No es dema-

Toni Roig, en una actuació al Moll de la Fusta de Barcelona.

ELS GRUPS HAN DE FINANÇAR PRODUCCIONS REDUÏDES DELS SEUS ENREGISTRAMENTS

A MALLORCA EDITAM MÉS MÚSICA TRADICIONAL EN CATALÀ QUE A CATALUNYA

na un tracte preferencial, sinó que només es posin a l'abast dels músics mallorquins els mateixos mitjans tècnics que s'ofereixen als forans en general. Perquè es tracti de músics d'aquí no se'ls ha de fer sonar damunt un cadafal massa reduït i amb una bombeta de 80W per tota il·luminació. La producció musical que es fa a Mallorca no és inferior a la que es fa fora, per tant, com a mínim hi ha d'haver una igualtat d'oportunitats i recursos.

En l'aspecte educatiu s'incorpora discretament la música autòctona a l'ensenyament i a les diferents activitats que es desenvolupen als centres esco-

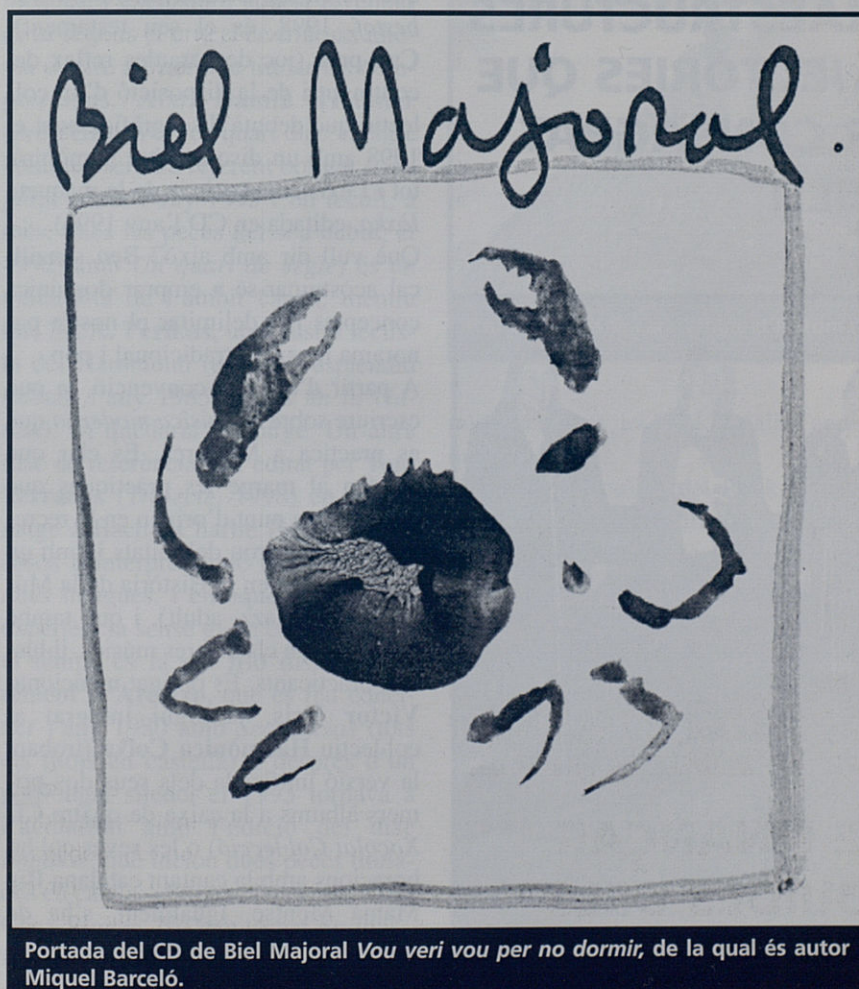
lars. Així i tot s'està molt lluny d'una total integració, no tan sols de la música popular en l'assignatura de música, sinó també en el lligam que li pertoca amb la cultura popular, la qual resulta inexistente en la multitud d'activitats extraescolars dels centres, sense oblidar la categoria d'assignatura obligatòria que li correspondria.

En la situació actual de la música popular feta a Mallorca es troba un buit important en les ràdios i televisions. Aquests mitjans, la transcendència dels quals és indubtable, s'haurien d'implicar de manera contundent en la promoció d'aquest tipus de música,

tant com ho fan amb altres músiques, i alternar-la amb la que arriba d'altres indrets. Cal, de manera prioritària, que les institucions públiques donin suport als creadors mallorquins i fomentin intercanvis amb altres cultures de l'Estat espanyol i la Unió Europea. Però no es tracta que aquest suport sigui econòmic, sinó de trobar fórmules que possibilitin que les produccions discogràfiques estiguin presents a tots els magatzems promocionals i fires internacionals, i de crear també espais de difusió a les empreses públiques i privades de ràdio i televisió. En definitiva, que la música tradicional soni amb la mateixa intensitat que els altres tipus de música. És una llàstima que feines fetes per grups com Aliorna, Sis Som, Música Nostra, Al-Mayurqa, Ximbomba Atòmica, Xaloc Música, Herbes Dolces, Tracalada, Estol des Picot i, darrerament, Pla Forana, siguin tan i tan minoritàries.

Per acabar aquest condensat repàs a la situació que viu la música tradicional a Mallorca, només vull fer una darrera reflexió. En una comunitat de sis-cents mil habitants on es ven una producció de mil compactes en un espai de temps de cinc anys, cal treure'n el percentatge? Jo, personalment, ho crec innecessari.

Toni Roig

Intèrprets

amb discografia al mercat

Música Nostra
 Al Mayurqa
 Sis som
 Marusa Cano
 Herbes Dolces
 Nou Romancer
 UC (Eivissa)
 Aires Formenterens (Eivissa-Formentera)
 Cris Marins (Eivissa)
 Joana Pons (Menorca)
 Biel Majoral
 Xeremiers de Sa Calatrava
 Ximbomba Atòmica
 S'Estol des Picot
 Pilar Reiona i Xaloc Música
 Corda Amarada
 Pla Forada
 S'Albaida (Menorca)
 Traginata

Antònia Font és el fenomen més recent en l'àmbit de la *pop music* en català. He emprat deliberadament l'expressió *pop music* perquè els anglosaxons varen trobar la paraula que millor reflecteix l'abast de la música popular moderna (això és el que vol

dir, literalment, *pop music*; mentre que les línies de caire tradicional o de clara influència del passat queden dins el terme *folk*). Paral·lelament, en l'àrea d'influència castellana el terme *pop* més aviat és el referent dels corrents sorgits a l'ombra del rock.

La música moderna: a la recerca d'oportunitats per triomfar

Jo, el que em deman ara és, si les composicions d'Antònia Font haguessin estat fetes en castellà, també parlariem de pop? És clar que sí obrint el disc pel cinquè tall: «En s'estiu». Però, seria el mateix amb l'entrada per un peculiar «Cibernauta Joan»? I si ho feim per «L'univers és una festa»? No és això música progressiva? No és una línia que encaixa bé dins l'estil que es practicava a Catalunya als anys 70? I així successivament.

El terme *pop music* inclou en el ma-

teix paràgraf l'activitat que a l'illa de Mallorca desenvolupen noms tan diversos com **La Fosca** (*Domini fosc*, 1997, és el seu darrer disc); **Joan Biliboni** (el 1998 edità un indispensable recopilatori: *Balears*); els neòfits **Mai Toquem Junts** (*Aerosomnis*, el 1999, va ser l'àlbum de debut); **Serafi Nebot** (veu emblemàtica de *Javaloyas*, s'acomiadà de la música el 1998 amb un disc inventari titulat *Sembla que era ahir*); **Tomeu Penya** (*Al descobert*, 1998, marcà un retorn als seus orígens); **Tots Sants** (a partir de *Take*

the flight, 1998, varen canviar a l'anglès, però abans ens deixaren dos enregistraments bàsics per entendre l'aportació mallorquina al Rock Català: *Ja m'ho temia*, el 1992, i *Màxima Audiència*, el 1994); **Suso Rexach** (*Immersiones*, 1999, segon disc editat pel cantautor del Llevant); **Marisa Rojas** (en altre temps veu d'acompanyament de Tomeu Penya, que a la fi trobava la seva línia, com ho posa de manifest *Som*, editat el 1999); **Toni Morlà** (*Cançons per a tu*, el 1995, és el millor reflex de les qualitats d'un solista que no ha tengut el reconeixement que mereixia); **Ossifar** (*Lo millor Debestof*, 1998, és el seu testament); **Cap-pela** (joc de paraules reflex del contingut i de la disposició d'un col·lectiu que debutà discogràficament el 1998 amb un disc de títol homònim, tot i l'existència prèvia de la maqueta *Iòxka*, editada en CD l'any 1996).

Què vull dir amb això? Ben senzill: cal acostumar-se a emprar dos únics conceptes per delimitar el nostre panorama musical: tradicional i pop.

A partir d'aquesta convenció, ja puc escriure sobre la *música moderna* que es practica a Mallorca. És clar que queden al marge les pràctiques que tenen el seu punt d'origen en la recreació d'estils prou delimitats i amb un lloc específic en la Història de la Música (blues, jazz, adult), i que també trobam entre els nostres músics, il·lustres practicants. És obligat mencionar **Víctor Uris**, ja sigui integrat al col·lectiu **Harmònica Coixa** (trobam la versió unificada dels seus dos primers àlbums a la caixa de quatre CD *Xocolat Col·lecció*) o les seves col·laboracions amb la cantant catalana Big Mama Montse. Igualment, s'ha de destacar el nom de **Pep Banyo** (que al capdavant dels **Blues Devils** edità *Li-*

LA MANCA D'INFRAESTRUCTURES FA INVIABLES TRAJECTÒRIES QUE HAURIEN D'HAVER CONSAGRAT NOMS AVUI A L'OBLIT

Cap-pela durant la seva actuació a la darrera Nit de la Cultura.

ve el 1997 i que en el passat fou company de **Víctor Uris** en les primeres passes d'**Harmònica Coixa**). Tots dos, Víctor i Pep, a més d'interpretar les versions dels clàssics, s'han dedicat a compondre emprant el català com a vehicle habitual d'expressió.

També encaixa en aquesta panoràmica, necessàriament breu, l'experiència del segell Bluesville on **Octavio Cortés** edità *Holler*, el 1997, una reunió de tradicionals del blues que interpreta en anglès i amb la guitarra i veu, acompanyat de Pep Banyo, **Miquel Ferrer** i **Balta Bordoy**. Un altre treball recomanable és *Sa Finestra Café Concert*, recopilatori obert a totes les tendències i que s'ha convertit en document apreciable del que succeïa a les nits dels anys 80 i primers 90 a la badia de Palma. Va ser enregistrat l'any 1995 al local del carrer de Joan Miró de Palma.

Quan es tracta de pràctiques instrumentals, l'exclusió d'aquest inventari es fa segons el criteri de triar un idioma o altre a l'hora de titular les composicions. Així, **Damià Timoner** (prest edità el seu quart disc, mentre continua sent un referent obligat *L'espera*, editat l'any 1995 i on recull, a més, totes les peces del seu debut, el 1992, amb *Un quart de segle*) és un guitarrista de l'àmbit català, mentre que **M. A. Perikàs**, un il·lustre teclista del Hammond (edità un esplèndid treball, l'any 1985: *Stress en la ciutat*), en quedaria al marge. Un altre disc de referència és l'editat per **Toni Terrades** (*Trajecte*, 1998) en homenatge a Bach i Charlie Parker. Hi ha casos d'intèrprets que utilitzen ambdues llengües, i en aquest sentit una experiència sense gaire continuïtat en el temps és la del trio instrumental femení **D'Aretzzo**, que es féu conèixer l'any 1980 amb *Secuències* (tots els títols en castellà), i després d'un perllongat silenci el 1993 tornava a l'actualitat amb l'edició del disc *Impasse*, que inclou dues peces titulades en català: «Es castell del rei» i «Sa Cova Blava». No han tornat a editar. En qualsevol cas parlar de pop és fer referència als corrents que gaudeixen

d'un més ampli suport del públic en general. Però això no és possible quan la manca d'infraestructures fa inviables trajectòries que en situació normal haurien d'haver consagrat noms avui condemnats a l'oblit. Han passat dues dècades d'ençà que es va iniciar la recuperació de la nostra música tradicional, i ara la segona revolució pendent és aportar els elements necessaris perquè la *pop music* arrelada a Mallorca gaudeixi d'un poc de normalització. No té sentit contribuir a

terior, la dels cantautors, i que obria les portes a la *pop music*. Pocs anys després, el 1985, apareixerà el disc debut de **N'gai N'gai**, amb la particularitat d'haver estat la primera experiència de llançament d'un àlbum, en català, aprofitant una àmplia operació de màrqueting. Ja capficats en els primers anys del Rock Català, la discogràfica mallorquina (editora d'**Els Pets**) continuarà obrint el camí a la normalització i llançarà a partir del 1989 la col·lecció **El tec i la teca**,

Pau Debon és la cara visible d'Antònia Font.

posar les bases del Rock Català, i aquí quasi el silenci.

En efecte, el pròleg del Rock Català tothom coincideix a situar-lo el 1982, amb l'edició de *Joana Lluna*, el primer disc en solitari de Joan Bibiloni, i, a més, debut de la discogràfica mallorquina Blau. A Catalunya s'interpreta l'aparició del disc com una passa que trencava amb la generació an-

recopilatoris de rock català que tot d'una que van sortir al mercat van protagonitzar un fenomen de vendes per Nadal. Accions d'immediat reconegudes per la Generalitat, que atorgà a Blau el premi de Discogràfica de l'Any. Al segon volum d'*El tec i la teca* trobam un tema d'Ocultos («Sa Balanguera»), just abans de canviar el seu nom per **Ocults** i decidir d'ins-

ENCARA FALTA PER ENLLESTIR UN INVENTARI GLOBAL DE LA DISCOGRAFIA DE LES BALEARS

tal·lar-se a Barcelona, on començaran a editar amb el segell català Al·leluia: *A contravent* (1993), *Viure més* (1994), *Petites coses* (1997)...

També cal esmentar el recopilatori *Com un huracà* (1996), en què Blau es va plantejar de reunir noms propis destacats del Rock Català (Sopa de Cabra, Els Pets, Sau, Marc Grau), juntament amb altres intèrprets, incloent-hi els mallorquins Ossifar («Un poc d'amor») i Joan Bibiloni («Només l'amor pot rompre el cor»), per tal de refer en català el mític *Harvest* de Neil Young. Si voleu sentir Ossifar més enllà de la línia habitual, és obligat d'escoltar la seva respectuosa versió del tema «Heart of gold».

Què passa, aquí, mentrestant? Llevat d'accions testimonials, les institu-

trumental varen optar pel català. Z66 es reuniren per fer memòria d'un temps, i en deixaren constància, sense oblidar d'incloure-hi un tema recent de **Vicenç Caldentey**: «Me'n vaig volant blues».

Igualment s'ha de subratllar el trajecte d'**Els Valldemossa** dins ca nostra: *Trobada* (1987), *Palma* (1990), *Cançons escollides* (1993), *Arxiduc Lluís Salvador* (1993). La llista de «cap a on caminan» es pot allargar.

Una voluntat d'expressar-se en la llengua pròpia que no sempre ha trobat un paral·lelisme en la resposta del mercat. Encara avui, a Catalunya, hi ha molta de gent que no relaciona Mallorca, les Balears en general, amb una producció discogràfica abundant. Però la tenim. El més greu és que es

llorca pendent de normalitzar-se, oblidat de l'abundància d'oportunitats. Síntoma de la limitació de recursos ho és el fet d'haver-se exhaurit l'edició del disc d'Antònia Font en un moment de forta demanda, i sense que Slurp!, un segell petit, hagi pogut reaccionar. En aquestes condicions, sobreviure és la consigna. Només Blau, a hores d'ara, compta amb una infraestructura en condicions de competir en un mercat per definició agressiu. Els màxims esdeveniments discogràfics han arribat d'aquest segell: Tomeu Penya (des de fa cinc anys edita amb PiCap), Ossifar, Joan Bibiloni (posà en marxa el seu propi segell: SwingMedia).

Ona Digital és l'altre segell amb un poc de nivell a Mallorca. La seva dedicació al pop és molt limitada. Prest editarà el nou disc de Cap-pela, mentre que al seu catàleg figuren **Jazz Camera Trio**; *Di Versions*, el darrer disc editat fins ara per l'**Orquestrina d'Algaida**; **Homo Erectus** (el seu àlbum debut es titula *Secrets*); en preparació es troba *Pornofonia*, de Le Ciel Afoniqué, nom que amaga l'*alter ego* de Miquel Vicens, vocalista de Tedeum.

Què hagués estat de **Raphel Pherrer** (*La genial obra de*, 1998, recull el conjunt dels seus enregistraments); de **Jau-me Sureda** (multifacètic autor que afegeix a la seva àmplia discografia personal escapades al *revival*); de l'**Orquestra Mallorca** (especialitzada en ball de saló); **Tomeu Matamalas** (que en solitari, amb GOM Teatre i aportant la seva experiència a personalitats del panorama ha contribuït a enfortir la qualitat del pop fet a Mallorca), o de l'**Orquestrina d'Algaida**, d'haver-hi hagut un circuit en condicions?

Escolt a l'ordinador «Guitar Centre», composició que Bibiloni dedica a la memòria d'un espai desaparegut que va escriure pàgines rellevants la nit màgica que, ara fa més de 30 anys, marcà els inicis de tot el que s'ha escrit després. La primera pedra del futur és inventariar tots els enregistraments, i tot seguit prendre accions decidides.

Fernando Merino

NOMÉS EL SEGELL BLAU, A HORES D'ARA, COMPTA AMB UNA INFRAESTRUCTURA EN CONDICIONS DE COMPETIR EN UN MERCAT AGRESSIU

cions es caracteritzen per no haver donat mai rellevància al fenomen. Disposam d'una Fonoteca Pública, i després dels anys que fa, encara falta per enllestir un inventari global de la discografia de les Balears, fonament bàsic per saber on ens trobam i cap a on caminam. És un simple exemple.

Em criden l'atenció fenòmens aïllats com el *maxi-single* de **Peppone**, l'any 1983; igualment *Entre cella i cella* (1987) de **Llorenç Santamaria**; el directe de **Z66** (*XXV Aniversario*, el 1993) o *Tronat* (1995), que marcà el debut en solitari de **Guillem Sansó**, abans amb **Montenegro**. Són treballs que posen de manifest una intenció, una voluntat. Peppone va ser el primer grup del pop rock illenc amb disc al carrer en un moment de predomini del castellà, però a l'hora de titular l'ins-

va fer la proposta al Govern balear, des de la Generalitat, de crear un circuit compartit, interactiu. No hi va haver una acollida en positiu. Un mercat reduït com el nostre no pot obviar un veí tan aprofitable.

No és que sigui molt millor la situació del pop rock illenc fet en castellà o anglès (la insularitat té un preu), però com a mínim n'hem donat noms, avui plenament integrats en el peninsular (**Sunflowers**, **Satellites**, **Daniel y la Quartet de Baño Band**, **Sexy Sadie**, a punt d'esclatar el fenomen **Gran Orquestra Republicana**), mentre que referents de ca nostra (**Tedeum**, **Fora des Sembrat**, **Oprimits**, etc.) no en tenen l'oportunitat. Meritòries experiències del tipus **II Mostra de Rock Manacor 95** són el reflex d'una utopia.

El pop ha caminat, camina, a Ma-

Girant l'ullada cap enrere, guait les ombres de l'any 1956, quan un grup de brusquers fundàrem Joventuts Musicals per animar la molt migrada vida

musical de Palma. En comparació, la situació actual és idíl·lica. També n'és ben positiva la valoració si observam altres contrades de similar demografia.

La bona salut de la música culta a Mallorca

Així i tot, seguint la consigna que ens donà el president Antich de perseguir la possible utopia, em crec en l'obligació d'assenyalar els aspectes que podrien ser millors, i en part molt millors. Quan hi ha problemes que necessiten grans inversions econòmiques, no queda més remei que esperar. Però les nostres mancances demanen senzillament racionalitat, deixar-se aconsellar per les persones realment expertes i aplicar amb decisió les mesures més adients. Tenim tots els mecanismes perquè vagin bé o molt bé, però la deficient aplicació fa que els resultats siguin decebedors, i precisament en les entitats de major pressupost econòmic.

L'ensenyament

Pel que fa a l'ensenyament general, la presència de la música a les nostres escoles i instituts millora. Factor essencial és la bona preparació del professorat, resultat, per una banda, de la labor del centre de Magisteri Musical de la Universitat i, per l'altra, del nivell d'exigència a l'hora d'atorgar les places per oposició. Personalment, consider un retrocés que la Logse hagi disminuït l'atenció dedicada a la gran música a Secundària. En el pla antic els alumnes tenien tot un curs dedicat a conèixer i apreciar la música culta i a observar-ne l'evolució històrica. Per a la immensa majoria era l'única oportunitat en la seva vida d'accedir a un món tan enriquidor.

Dins l'àmbit de l'ensenyament musical, una altra norma emanada de Madrid, la de suprimir els exàmens lliures, ha causat una gran problemàtica. Qui vulgui estudiar música ha de cursar els estudis oficials en un conservatori (i si no hi ha prou conservatoris? Quines preguntes que fan els provincians...!). Abans centenars d'a-

lumnes mallorquins, que estudiaven música en alguna escola o amb un professor particular, s'examinaven en les convocatòries lliures del Conservatori i, si aprovaven, les qualificacions obtingudes tenien validesa oficial. Amb un desplaçament anual a Palma se'n sortien. Ara aquesta norma obliga a tot futur músic d'Artà o Santanyí a desplaçar-se a Palma diàriament per assistir a classe. O bé obliga l'Administració, en aquest cas la Conselleria d'Educació, a fer inversions multimilionàries per crear cinc, deu o quinze petits conservatoris pels pobles de l'illa (que així i tot obligaran a desplaçar-se als alumnes dels pobles que no en tinguin). Quin

absurd! I pensar que bastaria amb el fet de reconèixer que s'equivocaren i restablir els exàmens lliures... Un altre aspecte col·lateral és que han perdut el seu mitjà de vida moltes persones que es dedicaven honestament a fer classes particulars de música i presentaven els alumnes als exàmens lliures.

El gran esdeveniment referent a l'ensenyament musical a les Balears ha estat la construcció del magnífic edifici del nou Conservatori i la concessió del Conservatori Superior. La part construïda representa la meitat del que serà en un futur la totalitat del projecte. Ara mateix sembla que resulta insuficient, perquè el nombre de professors i alumnes del Conservatori Professional

Coral Universitària de les Illes Balears.

LA CREACIÓ MUSICAL ESTÀ MOLT BEN REPRESENTADA A MALLORCA, AMB GRAN VARIETAT D'ESTILS

ha augmentat considerablement, a causa en bona part de la comentada supressió dels estudis lliures.

Un Conservatori Superior suposa una gran inversió en infraestructures i professorat per atendre un reduït nombre d'alumnes. Això obliga a procurar que, ja que la inversió és econòmicament ruïnosa, almanco la qualitat docent sigui òptima. És llàstima que la posada en marxa del nostre Conservatori Superior coincidís amb la fase de rodatge del nou Govern i amb la sempre complicada problemàtica de l'inici de curs a tot el sector de l'ensenyament. En un moment així era im-

L'aspecte educatiu es complementa amb els diferents cursos d'estiu: Curs Internacional de Música, per a cant i direcció coral; Curs Internacional ARC de Sóller, per a instruments de corda; les Colònies Musicals i el Campus Instrumental per a nins, etc. Durant l'hivern hi ha els cursos Coneguem la Música, que organitzen el Consell de Mallorca i Sa Nostra; Aprendre a escoltar música, de Sa Nostra, i Per què no música clàssica?, de la Caixa. Realitzats predominantment a pobles, ajuden a ampliar l'horitzó a persones que només escoltaven en viu música de banda, i no sempre ben tocada.

Altres esforços es fan a nivell particular. El barceloní i mallorquí d'adopció Xavier Carbonell, cofundador de l'Institut Pau Villalonga, ha fet una tasca immensa i ha tret a la llum els tresors musicals de l'arxiu de Sant Felip Neri, entre d'altres. El qui subscriu (si em permeteu la immodèstia), que començà en solitari fa quasi trenta anys la tasca de recerca i també de difusió de les obres pianístiques dels nostres compositors, tingué la satisfacció de veure que deixebles seus seguien l'exemple, com són Miquel Estelrich, Margarida Palou, Bartomeu Jaume, però també Josep Sbert en el món de la guitarra, el pianista Joan Roig, etc. Aquests esforços de persones particulars, que inverteixen molt de temps i també doblers en el recobriment de la nostra història musical, fan més flagrant la manca d'interès de la Fundació Pública per a la Música de recobrar l'importantíssim llegat de Baltasar Samper que es troba a Mèxic. Fa dos anys que quedaren interrompudes les negociacions per adquirir-lo.

UN CONSERVATORI SUPERIOR SUPOSA UNA GRAN INVERSIÓ EN INFRAESTRUCTURES I PROFESSORAT PER ATENDRE UN REDUÏT NOMBRE D'ALUMNES

portantíssim començar bé i posar uns bons fonaments de futur. No oblidem que allò que de fet atorga la qualitat de Superior a un centre docent és la qualitat de l'ensenyament impartit. Amb les presses hi havia dues possibilitats: començar un poc de qualsevol manera i esperar a millorar amb el temps, o bé endarrerir-ne un any la inauguració i convocar oposicions amb totes les exigències, obertes òbviament als professors d'aquí. Els responsables han optat per la primera via.

L'Institut de Ciències de l'Educació de la UIB, amb el seu centre de Magisteri Musical, fa una labor importantíssima per a la formació dels futurs professors que han de despertar el gust per a la música en els nostres nins i nines.

La xarxa d'escoles de música es troba en un procés d'expansió molt esperançador. Particularment important és la tasca de l'escola de Bernat Pomar, especialitzada en instruments de corda, que assoleix resultats molt positius amb infants molt petits aplicant un mètode japonès.

La investigació

La investigació i difusió del nostre ric patrimoni musical es realitza a diferents nivells. La Partituroteca de la Universitat, dirigida per Joan Company, ha reunit els llegats dels compositors Joan M. Thomàs, Antoni Matheu, Bartomeu Oliver, còpia de tota l'obra d'Antoni Torrandell i ben aviat rebrà el d'Antoni Noguera. El Centre de Documentació i Recerca Històrica i Musical, que té el seu actor més dinàmic en Joan Parets, investiga arxius i hemeroteques i proporciona informació a diferents publicacions. També col·labora en les Nits Bielenques de la Fundació ACA/Àrea de Creació Acústica i, juntament amb els Amics de l'Orgue (secció de la Fundació), en l'organització dels Simposis i Jornades Internacionals de l'Orgue Històric i en les Trobades de Documentalistes Musicals. Els Amics de l'Orgue duen a terme una important investigació sobre els nostres valuosos instruments històrics i sobre els compositors i organistes mallorquins.

La creació

La creació musical està molt ben representada a Mallorca, amb gran varietat d'estils. La generació dels majors, amb Romà Alís, Antoni Martorell, Montserrat Mikofalvy i Bernat Julià, deixa pas als representants de tendències més actualitzades, com poden ser Bartomeu Artigues, Xavier Carbonell, Antoni Caimari, Josep Prohens, Joan Serra, Joan Ensenyat, Mercè Pons, etc. L'Associació de Compositors de Balears i la labor de la Fundació ACA fou l'aglutinant d'aquests nous creadors.

La difusió impresa

La plasmació discogràfica de la nostra música estava dispersa i sense unitat de criteri. Damià Pons, en el seu temps de president de la Comissió de Cultura del CIM, promogué molt encertadament la unió d'esforços del CIM, Sa Nostra, la Societat d'Autors i de tres empreses del ram (ONA, BLAU i Di7) per crear la col·lecció Compositors de les Illes Balears. Se'n

cuida molt l'aspecte tècnic, musicològic i de presentació, i fins ara n'han aparegut cinc CD. També publicarà partitures, com la de l'obra pianística completa de Jaume Mas Porcel, ja present en el mercat. Per altra banda, continua molt activa la Fundació ACA, que ha publicat 41 CD.

L'Editorial Moll contribueix a la difusió de la música entre la gent menuda amb els llibres i CD *La meva amiga, la Música, I i Música de compositors balears*, escrits i enregistrats per qui subscriu, i els quatre llibres amb casset de Bernat Pomar destinats als estudiants de corda, *El meu violí, La meva viola*, etc. Molt importants per a la nostra musicologia són els cinc toms que ja duen publicats la Fundació ACA i el Centre de Recerca i Documentació Històrica i Musical, i que contenen les ponències dels Simposis de l'Orgue Històric i de les Trobades de Documentalistes Musicals.

La interpretació

L'Orquestra Simfònica de les Balears «Ciutat de Palma» depèn de la Fundació Pública de les Balears per a la Música. Mirat superficialment, sembla que va bé. Hi acudeix públic i aquest abandona l'Auditori content. Col·labora en la Temporada d'Òpera, fa els concerts d'abonament, el de l'Encontre de Compositors, d'altres a pobles, a les illes menors i, fins i tot, qualche sortida fora de l'àmbit insular. Però hi falta mà de metge, perquè en l'aspecte tècnic l'orquestra no millora, no es fa treball de detall. Segurament es fan massa coses i massa de pressa. Tampoc no es duu una política musical clara. Una orquestra nostra hauria d'acollir més compositors i solistes mallorquins i també hauria de treballar més en l'aspecte discogràfic. És trist que les simfonies del nostre compositor Marquès siguin gravades en disc per orquestres de la Península, sobretot quan les seves partitures han estat editades amb doblers de la nostra Fundació. Tampoc no s'explica gaire que, havent gravat en 10 anys un sol disc amb la Suite Mallorca de Samper i Tres Cançons de Torrandell, ara l'Orquestra en tregui un

altre repetint la mateixa Suite Mallorca. No l'assessora la Comissió Artística? Qui decideix aquestes coses? Desitjam molt d'èxit al nou gerent de l'OSB, però el problema no és de gerència. Esperem que la nova Junta de la Fundació sabrà veure l'arrel del problema i posar-hi solució.

Com a orquestres de cambra tenim la Camerata Sa Nostra, l'Orquestra Illa de Mallorca (de nova creació i que enguany ja farà concerts per Alemanya) i el Grup Instrumental Encontres, dedicat a la música contemporània i molt especialment als nostres compositors.

torial. Els Amics del Cant Gregorià malden per recobrar aquest mil·lenari i riquíssim patrimoni musical, que havia estat injustament preterit. No els podem esmentar tots, però cada cor és important dins del seu nivell.

Federació de bandes

Fa molta feina i ha creat la Banda de la Federació, amb un bon nivell. Però no consider saludable que pràcticament tot el pressupost que molts de pobles dediquen a la música es destini a les bandes i a escoles de música que tenen com a objectiu prioritari o exclu-

Edifici del Conservatori Professional.

Federació de corals

L'impuls de la música coral en els darrers quinze anys ha estat extraordinari, com palesen les prop de 60 corals federades. A nivell qualitatiu sobresurt la Coral Universitària, que dirigeix Joan Company, contractada a les sales més importants de l'Estat i que col·labora amb directors del prestigi de Trevor Pinnock. Amb una dedicació quasi exclusiva al Barroc i Renaixement, tenim el Cor de Cambra Studium de Carles Ponseti, i el Cor del Teatre Principal de Francesc Bonín per a l'activitat operística. La Capella Oratoriana té un molt bon his-

siu proporcionar-los instrumentistes. Crec que seria convenient organitzar unes jornades per als directors de banda per estudiar la manera d'elevare al màxim el nivell i el profit de la seva feina. Una feina que és important, sacrificada i desagraïda, però que s'hauria de reconduir.

Un cas totalment diferent és el de la Banda Municipal de Palma. A una banda de poble –formada per afeccionats que toquen sense cobrar, amb poca formació i pocs assaigs– no li podem exigir gaire. A uns professionals molt ben pagats (si no estic mal informat, la Banda de Palma ens costa entre 200 i

300 milions a l'any), tenim dret a exigir-los la màxima dedicació i qualitat. Hi ha alguns conjunts de cambra, en què participen majoritàriament músics de l'orquestra, que realitzen actuacions esporàdiques. Com a solistes predominen els pianistes, però també destaquen algunes cantants, guitarristes i organistes.

L'activitat concertística

La Fundació ACA/Àrea de Creació Acústica ja duu 20 anys de labor quixotesca en el desagraït camp de la música contemporània. Ha tingut molt bona ressonància a nivell estatal i, fins i tot, internacional. Acull diferents seccions que també inclouen aspectes extramúsicals, com són la poesia, el cinema i la

nada. Sa Nostra fa honor al seu nom, i compta molt amb artistes nostres, cosa que és ben d'agrair. Ambdues estructures els seus concerts en cicles de variada temàtica i estenen la seva activitat a molts de pobles. La Caixa sol oferir com a mínim un concert extraordinari cada any, que enguany serà la *Passió segons Sant Mateu* de Bach, amb Trevor Pinnock i la Coral Universitària i la Juvenil de Joventuts Musicals, junt amb l'orquestra The English Concert. Entranyables són els seus Concerts Familiars per a nins acompanyats dels pares.

L'altra entitat d'estalvi sosté la Camerata Sa Nostra i ofereix un copió i variat programa de Concerts Escolars, amb assistència de milers d'infants,

assegurar-se l'assistència del públic. Importa el producte complet i contracta una companyia d'un país de l'Est, de qualitat mitjana, però digna. L'estiu està cobert de festivals, fregant la saturació, ja que es fan fins a 13 festivals. Caldria organitzar-ne la promoció conjunta i facilitar els desplaçaments als turistes que potser hi anirien però no saben com fer-ho. N'hi ha de punters (Pollença, Valldemossa, Sereñates de Bellver de Joventuts Musicals), i d'altres amb diferents nivells de programació. Tots són importants i interessants dins del seu àmbit.

A l'hivern tenim els Encontres Internacionals de Compositors, el cicle Clàssics del s. XX del Palau March i el que organitzen el CIM i la Fundació Joan March al Teatre Principal. Però encara manca un festival hivernenc que faci possible escoltar grans artistes i formacions. Si es consoliden els cicles de ProMúsica, aquests podrien ser-ne l'embrió. L'exemple del magnífic Festival de Canàries ens hauria d'estimular.

Menció especial mereix el cicle Un hivern a Mallorca, dedicat especialment als turistes, nascut d'una iniciativa de Joventuts Musicals a principis dels anys 70. Aquest hivern oferirà 431 concerts. S'ha convertit en un element imprescindible de l'oferta cultural al turisme d'hivern. Rep poca atenció per part del públic autòcton, possiblement a causa del seu horari, que s'adapta a les conveniències dels turistes (quasi tots es fan a les 17 hores). Un aspecte ben important és el de proporcionar feina i també fer promoció de molts de músics nostres davant un públic internacional.

Com a cloenda, i després de demanar disculpes per les omissions que, per motiu d'espai o d'ignorància, hagi pogut fer, crec poder constatar que l'estat de salut de la nostra vida musical és bo. És de justícia manifestar el reconeixement a les persones i entitats que ho fan possible. En els aspectes manifestament millorables, agrairíem que els responsables posassin fil a l'agulla. Mallorca hi sortirà guanyant.

Joan Moll

L'IMPULS DE LA MÚSICA CORAL EN ELS DARRERS QUINZE ANYS HA ESTAT EXTRAORDINARI, COM PALESEN LES 60 CORALS FEDERADES

natura. El Consell de Mallorca, conscient de la importància de la seva quasi frenètica activitat, li proporciona amb molt bon criteri un considerable suport econòmic. Organitza els Encontres Internacionals de Compositors (que ja han celebrat la seva 20a edició), el Simposi i Jornades Internacionals de l'Orquestra Històric, les Trobades de Documentalistes Musicals, la Capvuitada de Pasqua, les Nits Bielenques, les Músiques de Miró, concerts per a escolars, el cicle Espai Natural, etc.; en poesia, el Solstici d'estiu i la col·lecció de CD Veu de poeta, i en cinema, el Concurs de Curtmetratges.

Les caixes d'estalvi

Les activitats musicals d'aquestes entitats són molt interessants i nombroses, i obtenen una gran resposta del públic. Difereixen en la seva política de programació: la Caixa ho duu pràcticament tot programat de fora, i en part amb artistes de molta anome-

que són continuació dels que van iniciar i mantenir en solitari durant anys les Joventuts Musicals de Palma.

Òpera

Tenim dues temporades d'òpera. La del Teatre Principal ha intentat una lloable programació, innovadora, que lamentablement no ha trobat la necessària resposta massiva del públic. Sembla que ara tornarà a una oferta més convencional, però intercalerà sempre alguna obra no tan coneguda. Dóna feina a artistes nostres: orquestra, cantants, cor, decoradors, figurinistes, director d'escena... Com que econòmicament té les espatlles cobertes pel Consell de Mallorca, pot treballar amb dèficit, com tots els teatres d'òpera del món.

L'oferta de l'Auditori respon a la iniciativa privada, compta amb molt poca subvenció i es veu obligada a anar a tir segur, per això programa les obres més conegudes del repertori per

La seva confiança ho fa possible

Balears Sa Nostra Raó de Ser

Així reinvertim els nostres beneficis a "SA NOSTRA", realitzant exposicions, projeccions de cinema, activitats literàries i conferències, oferint un programa musical per a tots els gustos, recolzant les més diverses manifestacions artístiques i, en definitiva, donant suport a la cultura i posant-la a l'abast de tothom. Perquè el benestar de la gent de **Balears és "SA NOSTRA"** raó de ser.

*Gent de
confiança*

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

Presentació d'un llibre sobre Guillem Cifre de Colonya

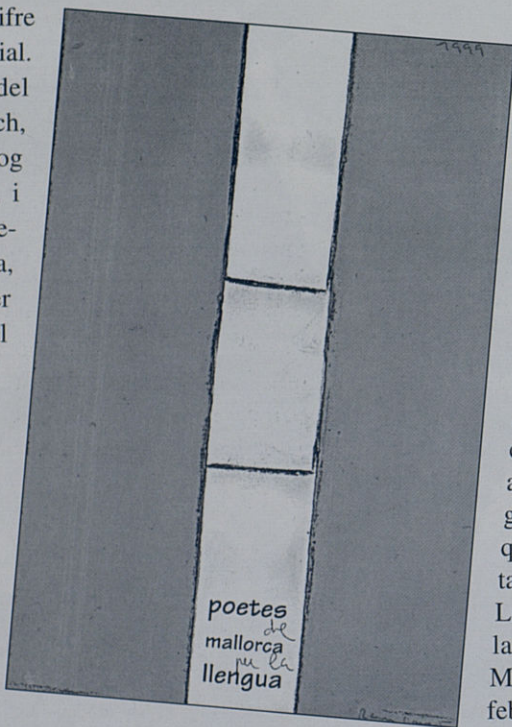
El llibre *Guillem Cifre de Colonya. Un sant que no anava a missa*, obra del llicenciat en Filosofia i Lletres Pere Salas Vives, es va presentar el propassat dia 18 de gener, a l'Ajuntament de Pollença. En l'actualitat, l'autor de l'obra exerceix com a professor associat del Departament de Ciències Històriques i és el bibliotecari i arxiver de l'Ajuntament de Pollença.

L'acte de presentació va començar amb la salutació de la batllessa del poble al nombrós públic que omplia de gom a gom el recinte municipal. Després hi va intervenir l'actual director de la Caixa d'Estalvis Colonya. A continuació, el prologuista de l'obra, Antoni Colom, catedràtic de Pedagogia de la UIB, explicà, sobretot, l'època de la Restauració, en què es desenvolupà la trajectòria pública de Guillem Cifre de Colonya i la seva obra social. Tancà l'acte el president del Govern balear, Francesc Antich, que destacà el mèrit del pedagog i benefactor popular pollencí, i també la importància de recuperar figures de la nostra Història, les quals destacaren per haver lluitat a favor de la classe social més desfavorida.

Cicle Bach-Jazz a Sa Nostra

Dintre dels concerts prevists en commemoració del 25è aniversari de la mort de J.S. Bach, el Centre Cultural Sa

Nostra serà l'escenari el proper dia 10 de març d'una actuació a càrrec de BCN Singers. Aquesta formació musical es creà amb l'ànim d'interpretar des de la polifonia del Renaixement fins a la música contemporània, passant pel jazz, el swing, etc., des de compositors de música moderna fins a les cançons tradicionals fetes a diferents països. El programa de concerts en homenatge a Bach començà el propassat mes de febrer amb el duet de pianistes Manel Camp i Ludovica Mosca, els quals interpreten les partitures del compositor a ritme de jazz. La col·laboració entre els dos pianistes ja ha donat dos discos, *Contrast I* i *Contrast II*. Als nombrosos concerts de música que han fet els dos artistes, s'hi han d'afegir tres obres discogràfiques que giren, sobretot, al voltant d'obres de Rameau, Scarlatti, Couperin i Bach. També el mes passat, el Centre Cultural va acollir l'actuació de Bogdan Bacau, un jove intèrpret nascut a Bucarest que toca la marimba. Bacanu ha actuat com a solista a molts de festivals europeus, ha enregistrat discos i ha actuat al costat de figures com Gidon Kremer, Russell Davis o Seiji Osawa.

Poetes de Mallorca per la Llengua

El passat mes de gener va sortir el llibre editat per Joves de Mallorca per la Llengua, que, amb el títol *Poetes de Mallorca per la Llengua*, aplega més de cent composicions poètiques d'altres tants autors que, a banda de demostrar l'heterogeneïtat de la producció poètica mallorquina, demostra també la força i la vitalitat de la llengua catalana a Mallorca.

La idea de fer aquest llibre sorgí en el si de la Comissió Permanent de Joves de Mallorca per la Llengua, devers el mes de febrer de 1999. Aquest any s'havia plante-

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

Ses Puelles

Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 971 71 80 37

jat com una gran campanya a favor de la llengua catalana a Mallorca, anomenada Any per la Llengua. Poetes de Mallorca per la Llengua, a l'inici, havia de ser un llibre commemoratiu de l'Any per la Llengua que aplegués alguns poemes dels autors mallorquins vius més destacats. Però la realitat ha superat amb escreix aquella primera idea. El llibre és una mena d'antologia de poetes vius a finals de mil·lenni, en la qual l'única condició requerida per participar-hi era la de voler fer-ho.

El poema que obre el llibre és una composició de fra Miquel Colom, titulada «Correllengua» i que ha estat situat en primer lloc com a petit homenatge a aquest gran poeta i lul·lista, bon amic de Joves de Mallorca per la Llengua, que va morir durant el procés d'elaboració del llibre. El llibre ja és a les llibreries i després de les dues presentacions que se n'han fet a Palma, a la llibreria Quart Creixent i al Centre de Cultura Sa Nostra, se'n faran d'altres a diferents pobles de Mallorca.

Minso ús del català als documents públics

El passat mes de maig es van celebrar en el Col·legi de Notaris de Catalunya unes «Jornades d'estudi sobre la fe pública notarial i la institució registral als països plurilingües». Van estar organitzades pel Col·legi de Notaris, el Col·legi de Registradors de la Propietat i pels Departaments de Justícia i de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i es va comptar amb la col·laboració de la Fundació Àpoca. Una de les conferències de les jornades fou pronunciada pel notari mallorquí i registrador de la propietat Joan Verger, que va oferir una sèrie de reflexions sobre l'ús del català en el món jurídic.

«A Catalunya la nova Llei de política lingüística, del 7 de gener de 1998, després de sols un any i mig de vigència, ha impulsat avançaments en bastants dels camps previstos, sense perjudici de la bona cohesió i convivència cívica i social existent. Ja la llei anterior de normalització lingüís-

tica de 1983 va reconèixer expressament el dret d'atorgar documents públics en català. Va trencar la pràctica, però encara dura la inèrcia de gairebé més de dos segles d'imposició i de domini total, exclusiu i exclouent del castellà», deia Verger a la seva conferència, la qual ha estat reproduïda en el número de tardor d'Àpoca, el butlletí català d'informació notarial.

En el text, Joan Verger afirma: «No hi ha encara estadístiques completes. Sembla que dels tres o quatre per cent de documents en català, durant la vigència de l'esmentada llei anterior, s'ha passat, segons les últimes dades, a devers un quinze per cent, fins i tot a un vint-i-cinc per cent, en algunes poblacions. Sens dubte hi ha influït una major conscienciació social, l'impuls decisiu de l'Administració autonòmica i una millor disponibilitat i sensibilitat de bastants notaris i empleats». La situació descrita abans és la que viu Catalunya, però Joan Verger també parla de les Balears. «A les illes Balears, l'ús del català quant als documents públics no està certament per estrenar, però malauradament quasi és així. Han passat ja 13 anys des de la Llei de normalització lingüística aprovada pel parlament balear l'any 1986 i el nivell d'utilització del català a les escriptures públiques està situat avui no gaire lluny dels temps de la mateixa dictadura i de les èpoques immediatament anteriors. A les Balears, no existeix encara el costum d'exigir pels atorgaments les escriptures que arriben a fer-s'hi. Les administracions públiques, fins i tot les autonòmiques, són displicents; i els seus administrats no tenen les degudes facilitats perquè s'arribin a atorgar documents en català. Els notaris, llevat de poquíssimes excepcions, no han estat, en general, sensibles al dret dels atorgants. [...] Els registres de la propietat i mercantils, a tot fer han expedit, a petició de l'interessat, algunes certificacions en català. S'haurà de fer un dia una norma que obri els registres estatals, incloent-hi el civil, perquè es puguin fer assentaments en català. Però, malgrat tot, hi ha esperances. Molts confien que el nou Govern balear promogui, no sols amb bones paraules, sinó amb més eficàcia, la cultura i la llengua pròpia en tots els diversos sectors, no oblidant, com fins ara, la documentació pública.»

Roldan
Cream espais per conuiu

Eusebi Estada, 66 - 68 · 07004 Palma
Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667
Internet: <http://www.rolan.es>
E-mail: rolanib@rolan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Orrell i Calmarí - Tel. 971 290 922

Camil·la Blanes

Historiadora

La primera vegada que vaig sentir parlar de Camil·la Blanes va ser a començaments dels anys vuitanta. Aleshores vaig conèixer la *Història de Mallorca* editada en dos volums per l'Editorial Moll el 1982. Aquest utilíssim manual d'història de Mallorca era obra de diversos autors, un dels quals era Camil·la Blanes. En concret, Camil·la s'havia encarregat de redactar la part relativa al segle XX. En la meua opinió, dos aspectes destaquen del seu treball. En primer lloc, l'anàlisi encertada que fa de la vida política sota la Restauració borbònica i, en especial, del maurisme. En segon lloc, la nostra autora va tenir l'atreviment, aleshores ben difícil, de realitzar un tipus d'història que ara anomenem del «temps present». És a dir, a diferència, per exemple, de la *Historia de Mallorca* dirigida per Josep Mascaró Passarius, Camil·la Blanes va historiar la contemporaneïtat fins a arribar al present, exactament fins al 1979, moment de la constitució definitiva del Gran i General Consell. A més, convé recordar que, en aquells moments, les mancances de la nostra historiografia eren immenses i, pel que fa al segle XX, l'escassetat d'estudis monogràfics era paorosa.

Vaig conèixer personalment Camil·la Blanes en un congrés del que llavors s'anomenava PSM-Esquerra Nacionalista, cap al 1989 o 1990. Posteriorment, coincidírem en algunes ocasions en el Seminari Blanquerna i en altres actes culturals. Per a la meua sorpresa, malgrat les diferències generacionals i socials coincidírem plenament en nombrosos aspectes, des de l'interès per la història contemporània, fins a l'actitud davant la política del moment. He de dir que Camil·la em va honrar amb la seva amistat i que, amb el temps, fins i tot col·laboràrem en alguns projectes culturals.

Camil·la Blanes Sureda va néixer a

Palma el 1928. De família acomodada, ella mateixa m'explicà que la seva família havia emigrat a Puerto Rico i que la seva llengua materna havia estat el castellà. Malgrat això, el seu amor per la nostra llengua i cultura la dugué a parlar i a escriure en català. Convé recordar que a Camil·la, per condició social i per edat, li tocà viure i educar-se en una època de castellanisme fanàtic i demencial: la Guerra Civil i la immediata postguerra. No hi ha dubte que el seu matrimoni amb l'analista clínic i activista cultural i polític Climent Garau Arbona hi degué tenir un paper important, però també el seu natural inquiet i progressista. Així, record que m'explicava que, ja en els anys seixanta, assistí a les Escoles d'Estiu, que impulsaren una renovació educativa rupturista respecte a l'escola franquista. El 1974, es llicencià a Palma en història. Autonomista convençuda, conscient de la necessitat de difondre les nostres institucions d'autogovern, el 1987 publicà l'opuscle divulgatiu *L'Estatut. Procés històric de l'autonomia*. Estudiosa del maurisme, treballà a la Fundación Antonio Maura, de Madrid, i reuní una important documentació sobre el tema. El 1994, Camil·la Blanes, Pere Fullana i qui escriu aquestes línies, pronunciàrem plegats una ponència sobre el maurisme en el context del VII Seminari d'Ideologies i Moviments Socials que impulsava el professor Sebastià Serra. Record perfectament com Camil·la aportà uns documents sensacionals sobre l'entramat del caciquisme maurista a Mallorca.

En aquelles mateixes dates, col·laboràrem plegats en l'elaboració de l'entrada «Antoni Maura» en la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. El 1996, Camil·la Blanes publicà l'article «Antoni Maura i Muntaner» inclòs a *Segon Llibre de Lectures Mallorquines*. Poc després posà a disposició de l'historia-

dor Pere Fullana la documentació que havia recollit sobre les relacions d'Antoni Maura amb la Mallorca de la seva època, i, en especial, la correspondència de l'estadista amb Manuel Guasp, Joan Alcover i Gabriel Maura. Fullana utilitzà tot aquest material, entre d'altres, per bastir el seu magnífic llibre *Antoni Maura i el maurisme a Mallorca (1853-1925)*, publicat el 1998.

Devia ser cap al 1995, quan Camil·la ens confià el seu ambiciós projecte de redactar un tercer volum de l'esmentada *Història de Mallorca* de l'editorial Moll. Aquest nou tom, cronològicament, havia de començar cap al 1975-79 i havia d'incloure tot el període autonòmic. Ja havia començat a redactar una mena d'esquema del que seria l'obra i que abraçava des de la política a la societat i de la cultura a l'economia. I em va demanar la meua col·laboració per dur l'obra a bon port. La veritat és que vaig restar un tant astorat davant l'empenta de Camil·la. Durant alguns anys vaig considerar que era la meua responsabilitat poder culminar l'obra que ella havia projectat. Per sort, el fet de treballar aleshores en la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, per una banda, i el de formar part del Grup d'Estudis de la Cultura, la Societat i la Política al Món Contemporani, per l'altra, em permeté connectar amb un nombrós grup d'especialistes. Tots plegats, d'acord amb les línies bàsiques preparades per Camil·la, aconseguírem la publicació, el 1998, d'*Història de Mallorca, volum III (1975-1998)*, a l'editorial Moll, col·lecció Els Treballs i els Dies 45. Cal dir que en aquesta empresa va ser fonamental la bona acollida que rebérem per part de l'editor Francesc Moll i el suport de la Comissió de Cultura del Consell de Mallorca, que aleshores presidia Damià Pons.

Amb la desaparició de Camil·la Blanes perdem una bona persona, una gran amiga i una excel·lent historiadora. No oblidarem el que ens deia a la presentació del llibre abans esmentat, «Un poble que desconeix la seva història no pot tenir mai clara la seva identitat».

Antoni Marimon Riutort

El Govern de les Illes Balears prepara una nova normativa lingüística per incrementar l'ús del català en l'Administració pública. La Conselleria d'Educació i Cultura i la Conselleria d'Interior treballen en una modificació de l'actual decret

que regula els coneixements de català per als funcionaris en el sentit d'incrementar el nivell d'exigència de la llengua catalana entre el funcionariat i el personal laboral de l'Administració autonòmica.

El Govern exigirà als funcionaris i contractats laborals un major nivell de català

El català en l'Administració pública de les Illes Balears no està absolutament normalitzat malgrat que faci catorze anys que es va aprovar la Llei de normalització lingüística que obligava a usar la llengua catalana en l'Administració i empreses públiques de les Illes Balears.

Els resultats de la normalització del català no són del tot satisfactoris, tot i que de forma progressiva s'ha incrementat l'ús del català en l'Administració i que el Govern actual vol impulsar-ne l'ús a la funció pública reformant el reglament que regula l'exigència de coneixements de llengua catalana a les proves selectives d'accés al funcionariat i a les places de personal laboral al servei de l'Administració de la Comunitat Autònoma.

Les conselleries d'Interior i de Cultura tenen en projecte la modificació d'aquest decret i ampliar la necessitat del coneixement del català oral i escrit als diferents escalafons de l'Administració, incloses les empreses públiques.

Aconseguir eficàcia i celeritat en el funcionament de l'Administració i el compliment del que marca la Llei de normalització justifica una reforma que també es fa necessària per la insuficiència dels nivells de coneixement de la llengua actualment exigits. El fet que siguin suficients en l'Administració coneixements elementals orals i escrits, com a màxim, limita molt la capacitat d'atenció al ciutadà del personal al servei de l'Administració. Un altre problema és que aquesta limitació també constitueix un fre per al desenvolupament del treball ordinari, perquè s'ha de suplir, en moltes ocasions, amb personal que té com a feina primordial l'assessorament lingüístic. Aquestes són les principals raons que té en compte la Direcció General de Política Lingüística per impulsar

A l'Administració s'ha de poder actuar amb normalitat en llengua catalana i castellana.

un major coneixement del nivell de català als funcionaris i personal laboral de la Comunitat Autònoma.

L'Administració pública de les Illes Balears ha de poder actuar amb normalitat en llengua castellana i catalana. Cal que les persones que hi treballen dominin les dues llengües i està clar que el domini del català, parlat i escrit correctament, no és general entre tots els ciutadans de les Illes, per raons polítiques i socials. Per pal·liar aquesta circumstància negativa, d'insuficient coneixement del català, des de fa bastants d'anys s'han organitzat

cursos de llengua catalana adreçats als funcionaris i empleats de l'Administració pública que en molts de casos manifestaven una carència de formació en llengua catalana. La Direcció General de Política Lingüística vol donar un impuls a la necessitat de conèixer el català i vol exigir uns majors nivells per a la incorporació a la funció pública per millorar l'eficàcia de l'Administració i l'economia. És necessari, per aquestes raons, que les persones que accedeixen a l'Administració autonòmica tinguin uns coneixements previs de la llengua catalana

Està prevista la modificació del decret per ampliar els coneixements del català oral i escrits en l'Administració

L'ús del català en algunes àrees encara no és suficient i està lluny d'assolir una normalització completa

Malgrat que els darrers anys s'ha incrementat el nivell de català, la situació no està plenament normalitzada.

suficients per poder-hi actuar amb correcció i normalitat.

Segons la Direcció General de Política Lingüística, en aquests moments ja comença a haver-hi un nombre relativament important de persones que tenen uns coneixements de llengua catalana considerables, gràcies que han après català a l'escola o a cursos alternatius. Aquest fet permet de poder ajustar més el nivell d'exigència a les necessitats reals de l'Administració.

Segons la Direcció General de Política Lingüística, sense tenir en compte les persones que tenen nivells homologables o equivalents, la Junta Avaluadora de Català ha expedit més de 6.000 certificats del nivell B (coneixements

elements orals i escrits) i més de 4.400 del nivell C (coneixements mitjans orals i escrits).

Des de la creació de la Junta Avaluadora de Català, l'any 1989, s'ha incrementat en cada convocatòria el nombre de titulacions, especialment en els nivells B i C. Aquesta tendència indica que s'ha superat la fase de molt baix coneixement de la llengua catalana en l'Administració, cosa que va caracteritzar la situació durant els primers anys posteriors a la creació de l'Administració autonòmica.

Malgrat que s'han incrementat els nivells de coneixement de la llengua catalana, la situació no està encara plenament normalitzada. L'ús del català

en algunes àrees de l'Administració encara no és suficient i està lluny d'assolir una normalització completa. Avui dia, el major o menor ús del català depèn de les circumstàncies particulars de cada conselleria. Quasi totes han incorporat persones destinades a l'assessorament lingüístic i la traducció de documents; però que la documentació –almenys la imprescindible– surti en català no vol dir un ús totalment normalitzat de la llengua.

Una auditoria lingüística

El director general de Política Lingüística, Joan Melià, assenyala que s'està fent un estudi de l'ús de la llengua catalana en l'Administració –una auditoria lingüística– que permetrà conèixer exactament el grau de compliment de la normativa lingüística. Melià destaca que «si es complís la normativa, es podria avançar molt» en la normalització de la llengua catalana i que «és cert que la impressió que hi ha és que s'utilitza poc el català». Destaca que «és lògic que les persones que formen part de l'Administració pública tinguin el coneixement de les dues llengües, catalana i castellana, oficials i utilitzin en l'Administració les dues llengües de manera correcta. Si no s'exigeixen aquests coneixements, s'allarga el problema d'insuficient coneixement. També s'han de tenir en compte raons d'eficàcia i economia». A més, afegeix Joan Melià, «deixant de banda la necessitat que hi ha d'augmentar aquesta exigència, hi ha elements objectius que ens indiquen que ho podem fer, com l'increment de coneixements d'un major nivell de català, acreditat per l'augment de certificats de la Junta Avaluadora de Català».

D'altra banda, assenyala que l'Institut Balear d'Administració Pública ofereix cursos de català als funcionaris i ho continuarà fent.

La reforma que pensa fer el Govern modifica el decret que regula l'exigència de la llengua catalana a les proves selectives d'accés a la funció pública. En aquest sentit, s'exigirà el nivell C (coneixements mitjans orals i escrits) per a l'ingrés als cossos o es-

calafons que exigeixin una titulació acadèmica dels grups A, B i C, és a dir, titulacions superiors, de grau mitjà i administratius. El nivell B de coneixements elementals, orals i escrits, de català s'exigirà als auxiliars administratius o equivalents, és a dir, al grup D. Als subalterns, corresponents al grup E dels cossos de l'Administració, s'exigirà el nivell A, és a dir, coneixements orals de català. Amb aquesta reforma el personal que pertanyi a diferents cossos de l'Administració assolirà un nivell adequat a les seves funcions administratives o tècniques, en el cas d'exigència dels nivells C i B, o una expressió oral correcta, en el cas de subalterns, telefonistes, etc.

La reforma plantejada també afecta els llocs de naturalesa laboral dintre de l'Administració autònoma en què fins ara no es plantejava l'exigència del català. Això vol dir que personal laboral d'empreses públiques, organismes autònoms de l'Administració, instituts, etc., hauran de tenir un domini suficient del català per desenvolupar les seves funcions com a tècnics o administratius.

En aquest sentit la reforma del decret planteja que per accedir a llocs de treball dels nivells 1, 2 i 3, segons el conveni col·lectiu, corresponents a tècnics superiors o de grau mitjà, s'exigirà el certificat C en la mesura que implica la competència lingüística suficient per comunicar-se adequadament i correcta en qualsevol situació dins l'Administració. Igualment, s'exigirà el nivell C per a l'ingrés a llocs de treball del nivell 4 del conveni

col·lectiu, que correspon a les professions d'administratiu, cap de recepció, professor d'educació física, professor de llar i monitor de vela. També s'exigirà el nivell B per a l'ingrés en els llocs de treball del nivell 6, corresponents a les professions d'auxiliar administratiu, auxiliar de delineació, auxiliar de topògraf, auxiliar de laboratori, auxiliar sanitari i de puericultura, auxiliar de recepció, telefonista i registre.

Per a l'ingrés als nivells 7 i 8, equivalents a subaltern, s'exigirà el nivell A de català, que suposa un domini bàsic de la llengua oral que permet comunicar-s'hi correctament.

els permeti desenvolupar la seva feina en català i comunicar-s'hi amb els ciutadans. La normativa de la Comunitat Autònoma, una vegada modificada, serà semblant a la que hi ha a Catalunya, on des de fa temps s'exigeixen els nivells B i C, i també l'A, per a determinats llocs de feina.

El català en l'Administració local i els consells

No hi ha dubte que una part important de l'Administració són els ajuntaments i consells. També estan obligats, per llei, a una tasca de normalització lingüística que en alguns casos

Fa 25 anys que l'Ajuntament de Palma fou pioner en l'aprovació d'un pla de normalització

Aquesta reforma suposarà una passa endavant respecte a la normativa actual, perquè estén el nivell C de coneixements fins als administratius, quan abans només s'exigia a tot un important grup de l'Administració el nivell de coneixements elementals; ara s'haurà de dominar la llengua a nivell mitjà.

Un altre punt important de la reforma que es durà a terme és que s'amplia aquesta exigència de nivell de català a llocs laborals que fins ara n'estaven exempts. Quan s'aprovi aquesta modificació tots els funcionaris o contractats laborals de la Comunitat Autònoma hauran de tenir, almenys, un nivell de coneixement del català que

fa molts d'anys que han emprès. Aquest és el cas de l'Ajuntament de Palma, que fa quasi vint anys que va posar en funcionament un pla de normalització i aprovà un reglament que va ser un pioner. El fet que el primer ajuntament de l'època democràtica de Palma estigués governat per un pacte d'esquerreres va tenir molt a veure en aquesta iniciativa. Els successius governs de Ramon Aguiló i els de Fageda han incidit en aquesta tasca i es pot dir que Palma és un dels ajuntaments en què s'ha avançat més en la normalització del català, encara que hi ha algunes àrees en què caldria impulsar-ne més l'ús.

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

Una auditoria lingüística permetrà conèixer el grau de compliment de la Llei de Normalització

Joan Melià, director general de Política Lingüística.

L'altra institució pionera en el tema de la normalització va ser el Consell de Menorca, que també va aprovar fa temps un reglament de normalització, el qual s'ha anat aplicant. El de Mallorca també té des de fa temps un reglament i, finalment, des de fa només uns mesos —des de que hi governa el Pacte de Progrés— Eivissa ha donat també una primera passa cap a la normalització i ha aprovat uns textos que la desenvolupen.

Pel que fa a altres ajuntaments, la situació és bastant irregular. La Conselleria d'Educació i Cultura ha publicat un llibre que inclou tota la normativa lingüística, els reglaments dels consells i un reglament tipus destinat a l'Administració local.

La labor normalitzadora dels ajuntaments i administracions locals, encara que irregular, ha estat meritòria, en alguns casos quasi única, com és el cas de Palma fa anys. Però encara resta molt de camí per recórrer, fins i tot en altres aspectes com la retolació oficial i també la comercial, les quals els ajuntaments podrien impulsar amb més força. No obstant això, el que importa és que «s'ha iniciat un procés, en alguns casos des de fa molt de temps», assenyala Joan Melià, director general de Política Lingüística, i subratlla que «el que es converteix en habitual és més difícil que torni enre i és fàcil mantenir-ho quan ja s'ha fet. El que s'ha de continuar fent és feina en aquesta qüestió i incrementar el nivell de normalització del català en les administracions locals».

Antoni Oliver

restaurant

Es Pati de Montuiri

Cra. Montuiri - Sant Joan, km 0,7 • 07230 Montuiri (Mallorca)

Tel. 971 64 67 64 - Fax 971 64 67 47

hotel rural

Es Figueras Nou

Maria Antònia Munar

«La tramitació de la Llei de Cònsells farà palès el sentit que els partits tenen de l'autògovern»

Antoni Oliver

Maria Antònia Munar, presidenta del Consell de Mallorca, afirma en aquesta entrevista que la tramitació parlamentària de la Llei de consells farà palès el sentit que cada un del partits té de l'autogovern i recorda que el govern nacionalista del

Consell de Mallorca vol que aquest projecte de llei sigui una eina clau per al futur desenvolupament de cada una de les illes. Munar també reconeix que ha quedat demostrada la dificultat d'integrar en una única proposta totes les variants nacionalistes.

Amb el canvi polític sofert a les Illes Balears, creieu que anam cap a un model d'una sola comunitat o de tres comunitats dins una?

El model cap on caminam és el model que ha d'assentar unes bases sòlides en l'estructuració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Aquestes bases parteixen de la realitat actual, amb la intenció de vertebrar un futur amb major participació dels consells insulars; no rebutjam en cap moment un projecte global per a totes les illes. Tot al contrari, volem anar fent camí amb passes fermes per aconseguir aquest objectiu, que encara és llunyà. L'Estatut d'Autonomia consagra en el capítol IV que el Govern, l'Administració i la representació de cada una de les illes corresponen al respectiu consell insular. Per aquest motiu, no es tracta de produir la fragmentació de la Comunitat Autònoma, sinó d'aconseguir que el ciutadà trobi al seu consell insular una administració propera i que pugui resoldre de manera efectiva els seus problemes.

Quin creieu que és el paper del Consell de Mallorca dins la nova estructura institucional de les Illes Balears?

El primer govern nacionalista del Consell de Mallorca té com a objectiu convertir aquesta institució en el veritable govern de Mallorca; igual que

“ Des del Consell rebutjam la construcció d'autovies i autopistes com a solució generalitzada ”

salomart s.l.

MANUFACTURES EN PELL I MARROQUINERIA
CA N'ADRIÀ, S/N — STA. MARIA DEL CAMÍ
TELÈFON 971 62 12 15 — MALLORCA

Jaume Salom Bover

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

els consells de Menorca i d'Eivissa-Formentera, el de Mallorca ha de gaudir d'autonomia suficient per poder gestionar els interessos respectius de cada illa, que és el que assenyala l'article 39 de l'Estatut d'Autonomia. El Consell de Mallorca, per tant, ha de rebre les competències respectives a mesura que aquestes siguin traspasades per l'Estat. És ben hora de començar a treballar en el procés d'atribució de competències des de la Comunitat Autònoma, ja que, ara per ara, està molt endarrerit, i això va en detriment dels ciutadans i ciutadanes de Mallorca.

Quina valoració feu del grau de consens aconseguit amb el Projecte de la llei de consells?

L'enteniment aconseguit ens fa confiar que aquest projecte de llei no s'ha elaborat per atendre les necessitats de cada un dels partits que hi participen, sinó que s'ha elaborat amb l'objectiu de ser l'eina clau per al futur desenvolupament de cada una de les Illes. No

és una eina política ni una arma de polèmica, sinó la garantia del progrés de cada una de les Illes, en consonància amb les necessitats d'una gestió pública racional per i per als seus ciutadans. Si el que em demana té a veure amb la postura contrària a aquest projecte manifestada pel Partit Popular, senzillament li diré una cosa que

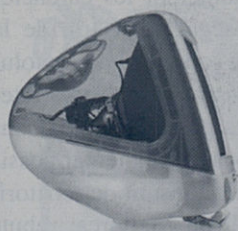
neral. De totes maneres, el projecte encara s'ha de debatre en el Parlament, i és allà on el Partit Popular podrà ratificar la seva disposició a fer dels consells els vertaders governs de cada Illa. Aquest projecte i la seva tramitació parlamentària faran palès l'autèntic sentit que cada un dels partits té de l'autogovern.

“ La cultura del pacte és la que vertaderament demostra l'habilitat de negociar ”

tothom ja sap: el Partit Popular a l'hora de signar els pactes postelectorals estava disposat a això i molt més per tal de mantenir el poder a la Comunitat; en cas d'haver estat així, podríem parlar de satisfer necessitats partidistes, sense tenir en compte l'interès ge-

Com definiria la relació amb el soci del Pacte de Progrés?

Tot pacte es basa en l'enteniment i el diàleg, així doncs, el Pacte de Progrés, com que està format per partits de distintes sensibilitats, permet que els ciutadans es beneficiïn del millor de

iMac

G4

Ja no tens excusa...

MacOS 9

iBook

Servei Tècnic
Autoritzat Apple
nº 104342

Carrer de Sant Joaquim 9, baixos. 07003 Palma (Illes Balears)

Tel.: 971 76 06 76 - Fax: 971 76 04

E-mail: xipsmca@palma.infotelecom.es

Delegació de Menorca: Tel.: 971 388566 - 939 844328

Dies laborables: 9:00 a 14:00 i 16:00 a 20:00. Dissabtes: 10:00 a 13:30

**Distribuidor
Autoritzat Apple**

cadascun. No tan sols aquest, sinó que tot pacte té unes dificultats implícites, i el fet d'haver tirat endavant demostra que l'interès de cada partit està supeditat a l'acord de totes les forces que l'integren i —especialment— al benefici del ciutadà. Per a un polític, el més fàcil és governar amb majoria absoluta; per tant, la cultura del pacte és la que vertaderament demostra l'habilitat de negociar i la de superar

tèria que contempla l'aturada de la Incineradora de Son Reus ?

La política és l'art de fer del millor, el possible. Per tant, al Consell de Mallorca hem demostrat (i les xifres en recollida selectiva així ho posen de manifest) que la col·laboració ciutadana i una política moderna i eficaç en gestió de residus són efectives per reduir al màxim possible el problema dels residus sòlids i la seva gestió. A

Consell de Mallorca, ja hem donat una passa valenta cap endavant en l'e-laboració d'un nou Pla director de residus, que ha de ser l'inici del camí cap a la solució definitiva del problema dels residus.

En el document del Pacte de Progrés es va firmar l'assumpció de competències en ordenació de les carreteres per part del Consell de Mallorca. Quines polítiques planteja el seu govern en aquesta àrea?

El Consell de Mallorca ha patit durant anys un greuge comparatiu respecte a la Comunitat Autònoma en matèria de carreteres. Durant els darrers anys, el Consell ha pogut gestionar pressuposts molt petits, que no cobrien ni molt menys les necessitats bàsiques del servei. Amb el Pacte de Progrés, aquest greuge es veurà compensat amb unes competències suficientment dotades que arribaran als 7.000 milions de pessetes. Amb aquest pressupost, el Consell podrà dur a terme un vertader Pla de carreteres per a Mallorca que solucioni les carències en matèria de seguretat viària de la nostra xarxa. La solució al desenvolupament de la nostra xarxa de carreteres tindrà com a paràmetre fonamental el menor impacte ambiental possible i el més petit consum de territori. Des del Consell de Mallorca, rebutjam la construcció d'autovies i autopistes com a solució generalitzada. S'han de fer projectes puntuals per a cada problema concret, tenint en compte totes les circumstàncies que

la prova del diàleg, l'enteniment democràtic i la raó.

Quant a l'assumpció pel Consell de Mallorca de la gestió i ordenació dels residus, quines creieu que són les principals dificultats d'una ma-

llorca l'única solució ha de venir de mans de la recollida selectiva i el compostatge, la incineració és només un mal menor al qual hem de fer front, ja que — ara per ara — encara no és possible aprofitar tots els residus que es generen anualment a la nostra Illa. Al

Optica Susa

MULTIOPTICAS

**50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI**

carrer dels Oms, 26
Tel. 971 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

l'envolten. Així mateix, hem de potenciar els desdoblaments, circumval·lacions i millora de les carreteres existents. Aquesta política s'ha de complementar amb la potenciació del transport col·lectiu i la recuperació de les vies antigues de tren.

dre a valorar el que tenim. Tot això amb un objectiu comú: el bé de Mallorca. Es tracta, bàsicament, d'aplicar una modernització en l'àrea de cultura que continuï, consolidi i completi la tasca iniciada l'any 1995. Hem d'aplicar el modern concepte de «ges-

possible per integrar els partits nacionalistes amb l'objectiu comú de millorar la qualitat de vida dels ciutadans de les Illes Balears.

Amb la recent experiència de les Eleccions Generals, en què el PSM rebutjà la nostra oferta de coalició nacionalista, s'ha demostrat la dificultat per integrar dins una única proposta totes les variants del nacionalisme. De totes maneres, crec que el Pacte de Progrés i el Govern amb el PSM al Consell de Mallorca són fets que demostren que es poden superar les diferències per tal de defensar un objectiu comú. Crec, per tant, que és l'hora de conjugar esforços amb propostes puntuals, quan les forces nacionalistes poden estar unides.

“ No és una prioritat l'expansió d'Unió Mallorquina cap a altres illes ”

Quins són els eixos i l'estratègia de la política cultural del Consell de Mallorca?

Cal dir que una gestió política i cultural adient requereix una dedicació en cos i ànima. Les prioritats d'aquesta àrea cogestionada per PSM i UM passen per interessar i engrescar la nostra gent per la nostra cultura, per apren-

tionar cultura», que consisteix a crear les condicions objectives perquè sigui més fàcil que els agents culturals duguin a terme els seus projectes.

Quin futur té una unió de les forces nacionalistes a les Illes Balears?

Ningú no podrà dir que des d'Unió Mallorquina no hem intentat fer tot el

Amb el pacte fet amb INME per a les eleccions generals, com veu l'expansió d'Unió Mallorquina a les altres illes de l'arxipèlag ?

Unió Mallorquina sempre ha tengut l'objectiu de defensar els interessos

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

**VENDA DE PIANOS
VERTICALS I DE COA**

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

“ L’elaboració d’un nou Pla director de residus ha de ser el camí cap a la solució definitiva del problema ”

dels mallorquins i mallorquines. Per tant, no és una prioritat l’expansió del partit cap a altres illes. Creim més eficaç i coherent amb la nostra identitat arribar a acords puntuals amb altres partits nacionalistes i liberals de l’arxipèlag. Unió Mallorquina és un partit fort i consolidat a Mallorca i així

volem que continuï essent, però això no significa que vulguem perdre el contacte amb els altres partits que puguin estar en sintonia amb nosaltres.

Amb l’arribada de la competència en ordenació del territori, el Consell de Mallorca tindrà la potestat de

realitzar el Pla territorial de Mallorca. Quines en serien les característiques principals?

El Pla territorial de Mallorca serà l’eina més efectiva per tal de donar coherència i racionalitat al nostre desenvolupament econòmic. La pressió residencial sobre el sòl rústic i el malbaratament dels recursos naturals són dos aspectes als quals el Consell de Mallorca no pot donar l’esquena. Per això, cal tenir molt clar que la conservació del paisatge i de l’entorn són passes necessàries per mantenir una qualitat de vida i benestar que no suposi la paralització de la nostra activitat econòmica, s’han de fer esforços conjunts per tal d’ordenar el creixement i així garantir el progrés de Mallorca dins l’àmbit del desenvolupament sostenible. Mallorca ha de comptar amb una planificació clara del seu territori, que estableixi de forma coherent fins on podem arribar en el creixement. Les Directrius d’Ordenació Territorial són part fonamental d’aquesta planificació, que s’ha de completar a Mallorca amb el Pla territorial, que ha d’incloure una bona Llei de sòl rústic, modificar la Llei d’espais naturals i establir els criteris dels plans de defensa del medi natural. El Pla territorial inclou la prohibició de parcel·lacions urbanístiques en sòl rústic, acompanyada de l’aprovació d’un decret en matèria agrícola regulador de les superfícies mínimes a efectes de segregacions, i puja els 2.000 metres per regadiu i els 14.000 per secà actualment vigents.

**erco
leta**
Gianni Rodari

**Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina**

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**erco
leta**
Gianni Rodari

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

GROTRIAN-STEINWEG

Va ser per a mi una autèntica revelació trobar dins l'aplec de les rondalles mallorquines de Mossèn Alcover un conte del Talmud, un dels llibres sagrats del judaisme. *Talmud*, que vol dir disciplina, és en realitat una col·lecció de tradi-

cions rabíniques en dos llibres, del segle II: el *Talmud de Jerusalem* i el *Talmud de Babilònia*; venerats per la majoria dels hebreus, no són admesos pels jueus caraïtes, que només accepten la lletra de la Bíblia.

El fenomen literari a Mallorca: La narrativa de tema **xueta** (2)

Vull pensar que aquella narració, que vaig reproduir al meu llibre *Contes del Call* (Moll, 1984), sobrevisqué, des del segle XV, al foc i la ràbia del fanatisme cristià. «A mitjan mes d'Abril de 1435, els rabins de la Ciutat de Mallorca estigueren a punt d'ésser cremats vius. Només la conversió en massa de tot el Call dels Jueus evità les execucions. El bisbe Muñoz va ordenar que tots els objectes de les dues sinagogues del barri fossin delits. Es féu una gran foguerada. I molts de llibres d'escriptura sagrada o profana sapiència foren joguina de les flames... Una muntanya de papers i pergamins. Enmig del carrer i mentre el poble armava un guirigall de mil dimonis, el testimoni de tota una cultura de més de deu segles de permanència a la major de les Illes Balears, es convertia en fum i cendres».

Quatre noms il·lustres d'escriptors rabínics no han de ser oblidats, malgrat que bona part de la seva obra sigui, com les seves despulles, polsim irrecuperable. Són els poetes Mossé Gabbay, Mossé Remos i Isaac ben Natan i el metge i polemista Simeó ben Semah Duran. En el capítol precedent vaig parlar dels narradors contemporanis que han abordat el tema amb perspectives de total reivindicació històrica i el desig de crear una èpica interior (Nissan Ben Avraham, Miquel Segura, Carme Riera i qui subscriu), molts d'altres n'han donat, en algunes de les seves obres sòlides, pinzellades, com és ara a la novel·la *Carrer de l'Argenteria*, 36 (Barcelona: Pòrtic, 1988) d'Antoni Serra, on l'argument barreja encertadament el problema xueta i els dies de la Guerra Civil a Mallorca amb un

personatge present i omnipotent: la por. Ja Guillem Colom i Ferrà, en aquell neoromàntic poema en dotze cants —èpica en vers del més pur estil acadèmic— *El Comte Mal* (Moll, 1950), trepitjava els marges de la seva narració en vers per dir-nos que «Segles d'odis i de febres, / de llum viva i grans tenebres! / Llunyana era

Portada d'*El xueta*, de Miquel Ferrà.

la memòria del sac dels jueus del Call, / i calenta la cendra era / que consumí en sa foguera / tants de fills seus, temps enrera... / I sota el govern del Comte tornava a fer el seu estrall. Les presons del Sant Ofici / s'omplen de gent pel suplici. / I arribats el dia i l'hora, s'aixequen els cadafals / per a la terrible prova / que els vells dols passats renova.»

Aquella Mallorca del pare Garau i la «Fe triufante», una autèntica Salem,

sortirà també reflectida en la novel·la *Cavalls cap a la fosca* de Baltasar Porcel, anècdotes molt vives tretes de la crònica, amb el mèrit afegit de fer parlar les consciències. Però les consciències reclamen, almanco des de la germanor literària, una mirada enrere sobre els poetes Gabay i Remós.

D'ambdós personatges parlava el professor Millàs Vallicrosa a la seva obra *Literatura hebraicoespanyola* (Barcelona: Labor, 1968): «Del mallorquí En Mose Gabbay, que va mantenir estretes relacions d'amistat amb Salomó de Piera, sabem que després de les persecucions de l'any 1391 emigrà de Mallorca a Honain, en el nord d'Àfrica, i que l'any 1394 torna a Mallorca com agent de la cort del rei d'Aragó Joan I i allà, segons sembla, s'establí amb la seva família. És autor d'un comentari a l'obra exegetica del famós Rashí, i esguarda alguna poesia sagrada amb el seu nom en acròstic, (del grec *akros*, extrem, i *stixos*, vers, que com és sabut consisteixen en una composició on les lletres inicials de cada vers, llegides en el sentit vertical, formen un vocable o expressió). Un altre autor mallorquí, Mosé Remós, sabem que fou executat a Palerm, l'any 1430, a conseqüència d'una falsa acusació de delit d'enverinament i d'ell es guarden algunes poesies, entre les quals n'hi ha de caràcter litúrgic, una Qedusa. Tot plegat ens indica que al marge dels textos d'investigació històrica, la literatura, la narrativa, disposa encara de tot un ventall temàtic en què cercar color, una font plena d'aigua on abeurar sobre columnes sòlides les essències imaginatives.

Miquel Ferrà

Airtel i Catalunya

un gran
futur
per endavant

Patrocinador
Oficial de la
Mostra
de Revistes
en Català '99

Si vol, trucant al 123, podrà rebre les seves factures i ser atès en Català

Apropa't pel nostre Stand Airtel de la fira i gaudeix de les nostres ofertes en telefonia mòbil.

Agència Terrassa
Avda. Abad Marcet, 51
(davant camp de futbol)
Tel. 607 80 39 08

Agència Vilafranca
Avda. Barcelona, 85
Vilafranca del Penedès
Tel. 610 73 68 29

Agència Lleida
Passeig de Ronda, 74 - 80
(Edifici Shopping Centre)
Tel. 607 80 39 41

Agència Olot
Vilanova, 2
(Cant. Plaça Clarà)
Tel. 610 73 68 12

Agència Ciutat Vella
Ferran, 43
(a prop Plaça St. Jaume)
Tel. 610 73 67 78

Agència Mollet
Plaça Major, 22
(a prop l'illa)
Tel. 607 80 40 72

Airtel®
És més fàcil

La historiadora Isabel Peñarubia i Marquès ens té acostumats a treure a la llum periòdicament els resultats de les seves darreres recerques. En totes les ocasions es tracta de treballs històrics molt ben documentats, basats en la pluralitat de fonts i amb una

bibliografia que evidencia que estam davant una dona molt rigorosa i exigent en la seva feina. És per això que totes les seves obres són de consulta obligada per a tots aquells qui volem conèixer i entendre l'evolució del nostre país d'ençà del segle passat.

La dissidència a la Mallorca caciquista

El seu darrer treball, *Carnaval, Codolades i Teatre Popular. La dissidència a la Mallorca caciquista (1875-1923)*, ha sortit de la mà d'Edicions Documenta Balear, una editorial, valgui dir-ho, que també ens té acostumats a treure a la llum magnífics treballs de diferent índole i que tenen en comú l'interès per la nostra terra. En les quasi dues-centes pàgines la historiadora treu a la llum l'existència d'una Mallorca inconformista –ella l'anomena dissident–, que esdevé crítica amb l'estructura caciquista imperant i amb tot allò que se'n derivava. Si ens atenem als resultats electorals obtinguts a la Mallorca de la Restauració i a l'alternança dinàstica, es pot induir a pensar que la Mallorca d'aquells anys era força homogènia ideològicament. Ara bé, en realitat ens trobem amb una societat força plural i amb una veu crítica que no s'havia de manifestar necessàriament des del punt de vista electoral. El bloc subaltern, és a dir, aquell que restava marginat i exclòs del sistema vigent –part de la burgesia i els sectors populars– i que lluita per la democratització i pel reformisme social, tengué els seus propis mitjans d'expressió i de crítica: premsa satírica, associacionisme popular, manifestacions lúdiques com el carnaval, etc.

Al llibre es posa de relleu el paper de

l'associacionisme com una eina amb la qual els sectors populars pogueren cobrir bona part de les necessitats allà on precisament l'estat de la Restauració sovint era inoperant: les culturals i educatives, mutuels, laborals,

una organització que donava un tractament igualitari als seus membres –ben al contrari del que succeïa als partits Liberal i Conservador– en què tots tenien idèntics drets i deures i en què es podia influir en la direcció i actuació de l'associació.

L'obra encara va més enllà. L'autora s'ha basat en tota una sèrie de fonts sovint oblidades per la historiografia com la literatura costumista i popular, tant oral com escrita, la premsa satírica, les memòries, etc., que esdevenen un magnífic testimoni de com pensaven, quina visió i quin grau de consciència tenien els sectors populars de la realitat política i social de la Mallorca de finals del segle XIX i principis del XX. En definitiva, es constata que el darrer terç del segle passat fou un dels de més convulsió política i social, lligat i paral·lel a les transformacions econòmiques.

Un altre dels encerts i mèrits d'Isabel Peñarubia ha estat situar juntament amb els ja coneguts Benet Ponç i Fàbregues, Alexandre Rosselló o Baltasar Champsour, entre d'altres –com a claus per entendre aquest període–, d'altres personatges que havien caigut en l'oblit com els glosadors Miquel Puigserver o Mateu Obrador i escriptors com M. Bibiloni Corró, Francesc Fuster Piña, Lluís Capllonch o Martí Pou Moreno.

Estam, en definitiva, davant una obra seriosa, molt ben documentada i que és des d'ara un referent historiogràfic d'obligada consulta per als qui vulguin conèixer la Mallorca de la Restauració.

Manel Santana

etc. Unes influïdes pels republicans com la Unió Obrera Balear, d'altres de caràcter popular com *La Protectora* o *La Defensora Sollerense* i d'altres exclusivament obreres com el Centre Instructiu Obrer. A totes la major part de la societat trobava allò que li era negat: la satisfacció de les seves necessitats i la participació en

El darrer terç del segle passat fou un dels de més convulsió política i social

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rullan Garcies, 5
C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llaurador, 25
C.P. 07005

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

GÈNOVA

Barranco, 22
C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

EL TERRENO

Núvol, 1
C.P. 07015

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
C.P. 07007

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
C.P. 07012

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n
C.P. 07011

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
C.P. 07002

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4
C.P. 07001

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31
C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3
C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2
C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
C.P. 07006

En aquest número d'*El Mirall* continuam els itineraris de *Conèixer la Part Forana*. Ara us en presentam el dissetè, Búger.

Búger

Búger és un municipi de la comarca del Raiguer. Amb 8,3 km² és el terme municipal de menor superfície de Mallorca. L'any 1996 tenia 926 habitants. L'origen de Búger es remunta, almenys, a l'època islàmica, quan es documenta com a alqueria. L'any 1812 Búger s'independitzà de Campanet i constituí un terme municipal propi.

Començam la visita al poble per l'**església parroquial de Sant Pere**. La primera església de Búger començà a edificar-se l'any 1563; abans els bugerrons havien d'anar a l'església de Sant Miquel de Campanet o a la de Sant Antoni de sa Pobla. Les obres acabaren l'any 1576; era un temple de petites dimensions, fet amb pedra de Muro i ja estava dedicat a sant Pere. El 1569 l'església quedà constituïda en vicaria *in capite*, amb pica baptismal i cementeri. El temple actual es bastí entre els anys 1694 i 1718, impulsat pel vicari Vicenç Palleres. A les obres del nou temple, hi participaren tots els veïns de Búger, que tenien permís del bisbe per treballar els diumenges i festes. Segons la tradició, cada diumenge, els habitants de Búger formaven una llarga cadena per transportar les peces de marès. El 1913 la vicaria fou erigida en parròquia; el primer rector fou Guillem Mascaró Buades (1913-1937). Fa pocs anys, una plaga de formiga blanca ha fet malbé una part dels retaules del costat de l'Evangeli.

La façana del temple s'aixeca davant una carrera elevada sobre el carrer Major. El mur de la façana és desornamentat, amb el portal major amb un arc lleugerament apuntat. El timpà acull un relleu amb la tiara papal, símbol de sant Pere, titular del temple. Més amunt, hi ha un rosetó circular amb motllura helicoidal. El coronament de la façana és pla, amb una

Església de Búger.

A les obres del nou temple, hi participaren tots els veïns, que tenien permís del bisbe per treballar els diumenges

línia de cornisa. A la dreta de la façana, sobresurt la torre campanar, que es mostra en la part inferior embeguda en el parament i té, a més, dos cossos superiors, de secció quadrada; el primer, petit, acaba en una línia d'imposta i deixa pas al segon cos, amb dos arcs apuntats per costat. El remat és un bloc piramidal coronat pels símbols de sant Pere. A la part dreta del temple, al costat de l'epístola, s'obre el portal lateral, anomenat també *portal des homos*; és de llinda sense ornamentar, amb un ninxolet que conté una petita imatge de sant Pere. Solquen el mur, a la part alta, cinc finesstrons atrompetats. L'espai de davant aquest lateral era antigament el Sagrat o fossar.

L'interior mostra una nau dividida en cinc trams, amb coberta de volta de canó i cinc capelles a cada lateral. L'alçat de la nau presenta pilastres motllurades entre les capelles, amb capitell corinti. A l'arc toral del presbiteri, un escut amb la tiara de sant Pere marca la data d'inici del temple, l'any 1696. El quart tram de la coberta de la nau mostra una altra data, aquesta referida a la finalització de la construcció: «Als 28 juñy 1718». El peu del temple presenta una tribuna sostinguda per un arc rebaixat, amb volta de creueria centralitzada per una clau de volta amb el relleu de la tiara i les claus de sant Pere.

El presbiteri té coberta de volta de canó. El retaule major data de l'any 1788, obra de Josep Sastre Tamorer. Mostra un sol carrer, amb columnes de tradició coríntia, i és presidit per una imatge del titular del temple, sant Pere, una talla obra d'Antoni Llabrés Mudoí. A la dreta del presbiteri s'obre el portal de la sagristia.

Les capelles tenen entrada per un arc rodó, amb coberta de volta de canó. Les capelles de l'esquerra o de l'Evangeli són les següents: La primera, sota la tribuna, és la del Cor de Jesús, amb una imatge sense retaule; a la paret de la dreta, hi ha una imatge moderna de la Mare de Déu dels Dolors. La segona és la del Sant Crist, sense retaule; davant, hi ha una urna

amb la imatge de Crist Mort. La paret de l'esquerra mostra un llenç de Ramon Llull, mentre que a la de la dreta una pintura representa el Davallament. Les parets també conserven decoració de rajoles. La tercera és la capella del Roser; conté un ninxolet amb la imatge sense retaule. La quarta capella també és dedicada a la Mare de Déu del Roser, amb un retaule manierista, de finals del segle XVI o principis del XVII, que mostra els

retaule; a l'esquerra hi ha una imatge de la Mare de Déu de Lluc, mentre que a la paret de l'esquerra hi ha un llenç amb vasa rococó, que representa Crist i els Nins. A la dreta s'obre un portalet de llinda amb l'escala de caragol que condueix a la tribuna del cor i al campanar. La segona capella és la de la Mare de Déu del Carme, amb una imatge de la titular, una pintura a l'esquerra d'un sant papa i, a la dreta, de santa Teresa; l'àtic mostra

A llevant del poble, en posició alterosa, hi ha un redol amb cinc molins de vent

Molins de Búger.

quinze misteris del Rosari, en pintura sobre taula, i amb una imatge de la Mare de Déu en el centre. A la paret de l'esquerra, hi ha una pintura que representa la Verge lliurant el rosari a sant Domingo, mentre que la paret de la dreta acull un llenç de sant Pere. La cinquena és la del Baptisme, amb la pica baptismal de marbre; al fons, hi ha una imatge de la Mare de Déu, mentre que a la paret de l'esquerra es veu una pintura de sant Gaietà i a la de la dreta una imatge de sant Josep.

Les capelles de la dreta o de l'Epístola són les següents: La primera, sota la tribuna, és la de santa Catalina Tomàs, amb una imatge de la titular, sense

una pintura de sant Vicenç Ferrer. A la paret de l'esquerra hi ha un llenç de la Mare de Déu del Perpetu Socors. La tercera capella acull el portal lateral, amb l'orgue al capdamunt; l'instrument prové del convent de Sant Francesc de Paula de Campos, de frares mínims. Data de 1763 i fou adquirit per la vicaria de Búger l'any 1821; és obra de Pere Josep Bosch Font, oncle i mestre del famós orguener Jordi Bosch. Vora el portal lateral hi ha dues piques d'aigua beneïda, amb la data de 1768. La quarta capella és la de sant Antoni, amb un retaule presidit per una imatge del titular, amb una pintura de sant Antoni de Pàdua a la

dreta. A la paret de l'esquerra es conserva una imatge de sant Lluís Gonzaga. La cinquena capella és la de la Puríssima, amb un retaule barroc amb la talla de la Immaculada, i les imatges de sant Joan i de sant Sebastià als laterals. A la paret de l'esquerra hi ha una figura de la Mare de Déu de Fàtima.

Sortim de l'església i trobam la **Rectoria** al carrer Major, núm. 45. És un edifici amb dues plantes d'alçat i coberta a dos aiguavessos. La planta baixa mostra un portal forà de llinda, amb capitells motllurats senzillament;

casa, de tal manera que no es pot veure l'anvers de la creu; només conserva el tambor i la creu pròpiament dita, sense base ni pilar de sosteniment. És d'estil barroc, i pot datar del segle XVII. El capitell és de secció octogonal, amb quatre figures i quatre escuts molt deteriorats. La creu és llatina, de braços rectes amb terminacions en medallons estrellats i decoració vegetal entre els braços. Mostra el relleu d'una Immaculada sobre la mitja lluna i una flor, mentre que els medallons presenten un colom (dalt) i decoracions estrellades i lobulades als

un sant amb hàbit, i sant Pau. La creu és llatina, de braços rectes amb terminacions en rosetes florals i decoració vegetal entre els braços; sembla haver estat restaurada. Mostra en l'anvers el relleu d'un Crist encreuat, amb les cames mutilades.

A llevant del poble, en posició alterosa, hi ha un redol amb cinc molins de vent propers. El 1830, ja existien els cinc. De nord a sud, són els següents:

Molí d'en Pere Petit: Conserva la torre sencera i l'habitatge de base quadrada, de dues plantes. Té part de l'estructura interior de fusta i una part del caparrot a l'exterior. El portal és rodó i mostra restes d'una fornícula convertida en rellogge de sol. **Molí de Cas**

Rector: Situat al C/ dels Molins, núm. 36. El conjunt és format per una torre i una base-habitatge quadrada, amb coberta de voltes de canó. Té una escala exterior que puja a l'envelador. Un portalet de llinda amb el relleu d'una creueta permet l'accés a la torre,

que té a l'interior una escala de caragol que puja a un primer sostre i després a un segon amb dues jasseres. En el jardí es conserven les moles del molí, de gran format i monolítiques, reutilitzades com a molí de càrritx.

Molí de Can Garindo: Situat al C/ dels Molins, núm. 32. Té base de planta rectangular, i naus cobertes amb volta de canó. A l'envelador, s'hi puja per una escala interior de caragol, ben conservada. Deixà de funcionar el 1942. Restaurat el 1988, se n'ha preservat tota la part antiga i el muntatge de les antenes. **Molí de Can Prohom:** És una construcció de paredat i aterra-

Al carrer de Son Bielí es troba la Fundació Àrea de Creació Acústica

hi ha una finestra a cada lateral. El primer pis mostra tres finestres. El portal deixa pas a un vestíbul rectangular, amb coberta de bigues; a la paret de l'esquerra hi ha un llenç del Sagrat Cor de Jesús i, a la paret de la dreta, un altre del Sagrat Cor de Maria. Un portal de llinda dóna pas a la sala principal, de la qual destaquem els llenços de sant Jordi, sant Vicenç Ferrer, la Mare de Déu del Carme i la Immaculada.

El carrer Major conserva dues creus de terme. La **Creu de la Mare de Déu o de Cas Mestre** se situa al núm. 20, dins un nínxol en el mur exterior de la

altres. La **Creu del Sant Crist o de Can Perico** es localitza al núm. 11, també dins un nínxol en un mur, i no se'n pot veure el revers; només conserva el tambor i la creu pròpiament dita, sense base ni pilar de sosteniment. És d'estil barroc, i pot datar de la segona meitat del segle XVII o de principis del segle XVIII. El capitell és de secció octogonal, amb vuit figures dins fornícules, molt deteriorades, separades per pilastretes, amb abundant decoració de fulles d'acant a les cornises; les figures més o menys identificables són: sant Pere, sant Joan Baptista, sant Josep o sant Cristòfol,

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 971 71 67 31 • Palma

cada de morter. Conserva la torre sencera i base habitatge. **Molí de Can Catlar:** Situat rere altres construccions que el fan passar desapercebut. Es troba en mal estat de conservació i és de més baixa altura que els altres.

Des del carrer dels Molins, parteix rost avall el carrer de Son Bielí. A la dreta, apareixen les cases de **Son Bielí**, seu de la **Fundació Àrea de Creació Acústica**. L'edifici té dues plantes d'alçat, amb coberta d'un aiguavés, i la façana principal s'aixeca després d'una carrereta, separada del carrer; el portal forà és d'arc rodó. A l'interior, la sala principal és de planta rectangular, d'un aiguavés, amb un altell al fons a la dreta. La Fundació ACA fou creada l'any 1985 pel músic Antoni Caimari Alomar, que n'és el president. El seu objectiu és promoure la investigació i el desenvolupament de noves formes musicals. Constituïda per un patronat, està destinada especialment als compositors. La seu de la fundació disposa de sala de concerts, amb un gran piano Bosendorfer Imperial, estudi d'enregistraments, prestacions per a enregistraments de grups instrumentals i altres instruments solistes; compta també amb una fonoteca i una biblioteca especialitzades a disposició del públic, a més d'un arxiu de partitures del s. XX, també té projectors de diapositives per combinar música i imatge. Hi han treballat els compositors més significatius d'Espanya. Promou diverses activitats, com l'Encontre de Compositors; Iniciació a la Música: De Bach al s. XX; cursets amb audicions pedagògiques per a escolars; Divendres Musicals i Tallers Musicals. També ha realitzat produccions pròpies d'espectacles.

El casal de **Can Mascaró** se situa en el C/ de Mascaró, núm. 2. Té façana amb alçat de tres plantes, amb portal forà d'arc rodó adovellat, amb carcanjol; a l'esquerra hi ha una finestra balconera i dues més a la dreta. El primer pis presenta quatre finestres balconeres. Una corniseta de teules separa el primer pis del porxo; aquest mostra quatre finestrons. Era propietat de

la família que li donà nom. A finals de segle XIX i a principis del XX, dominaven la vida política de Búger; hi destacam Pere Josep Mascaró, batle de Búger entre 1872 i 1896 i Antoni Mascaró Bibiloni, batle entre 1902 i 1917. El casal anomenat **Can Dameto** (pronunciat *Dometo*) se situa al carrer de Ramon Llull, núm. 2, davant la creu de Son Paulo. Actualment és la seu de la Llar dels Padrins i de la biblioteca, a més d'altres associacions culturals o esportives, com la delegació de l'Obra Cultural Balear. Abans, la casa era de la família Femenies. La façana mostra

tres plantes d'alçat. Presenta un estil regionalista amb elements neobarrocs i classicistes, que li donen una imatge singular. El portal forà és de llinda, adovellada a manera d'arc pla; als costats, hi ha una finestra a cada lateral, amb l'ampit en forma de balustrada cega. El primer pis mostra tres finestres amb ampit també abalustrat i cegat i, al capdamunt, amb un frontó triangular. El porxo, a la tercera planta, acull també tres finestres, més reduïdes, i amb la base motllurada. L'interior mostra els dos aiguavessos separats per un arc rebaixat.

Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

TISSOT
Swiss Quality Time

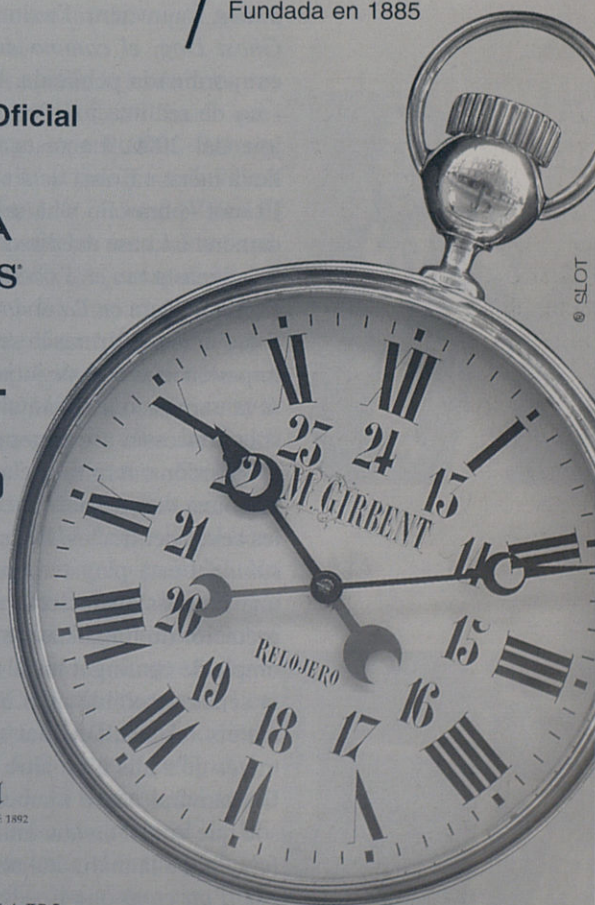
RADO
Switzerland

CK
Calvin Klein
watches

Hamilton
AMERICA'S TIMEKEEPER SINCE 1892

PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

swatch
SWISS MADE

NOVA ADREÇA

Plaça de Cort 14
Tels.: 971 721 563 - 971 724 344
Fax.: 971 714 369

La primera gran pel·lícula del 2000

Comencem per un dogma que no té res a envejar al danès: el percentatge de pel·lícules menyspreables empaquetades sota el paraigua de cinema independent és tan voluminós com el corresponent al cinema comercial. La marginalitat funciona massa sovint com una excusa. La pressió dels doblers estimula la creativitat amb tanta eficàcia com la seva escassetat. Els angoixosos relats sobre el rodatge de les grans superproduccions –*The devil's Candy*, en què Julie Salamon va ser la cronista a l'ombra de Brian de Palma de la mediocre *La foguera de les vanitats*– demostren que les urpes de la Indústria són més cruels que les misèries de la intempèrie. Establert el primer punt, en què l'autor s'allibera d'una alineació contaminant en els bàndols dels realitzadors *indies*, anunciem l'axioma d'aquest text: *Ghost Dog, el camino del samurai* és una extraordinària pel·lícula. Per data d'estrena, i no de realització, s'erigeix en la primera joia del 2000. La mancança ambiental no lleva mèrit a l'obra de Jim Jarmusch.

El mot «obra» no s'ha seleccionat deliberadament. La base del director és l'encàrrec, la del cineasta rau en l'obediència al dictat que expressa Dant en *La divina comèdia*, «Segui il tuo corso». Jarmusch segueix el seu camí, impertèrrit, si s'ha de jutjar pels termes de la seva expressió a la pantalla. No efectua una sola concessió a taxonomistes o repartidors de guardons. Aspira exclusivament al modelat d'una *oeuvre* que concedeixi nom propi a les seves pel·lícules. Per això, *El camino del samurai* està plagat de referències, però té una impressionant lectura pròpia. La interpretació minimalista de Forest Whitaker omple de contingut la pel·lícula. Però aquesta serà concebible amb un altre actor. Tanmateix, el resultat final seria impensable a través dels ulls d'un altre autor.

Un samurai negre i suburbial. Un assassí a sou que viu en un àtic inundat de coloms. Fa feina per a la màfia italiana, és el fidel *retainer* d'un *capo* que li salvà la vida quan era apallissat per una banda de racistes. Aviat passarà d'executor a candidat a l'execució a mans dels seus clients. La seva vida està guiada per la filosofia dels guerrers japonesos, expressada en llargs paràgrafs que no

dificulten la projecció de la pel·lícula, sinó que li concedeixen un clima essencial. Tot plegat en un entorn de ciutat cremada, sense més concessions al luxe que els reproductors de CD als cotxes utilitzats per Whitaker per dur a terme els seus crims. Les al·lusions són directes. En primer lloc, a Jean-Pierre Melville, encara que la substitució de l'esvelt Delon pel ventrut Whitaker suposa el primer sarcasme de la cinta. També a Kurosawa, ja que un gastat volum de *Rashomon* canvia de mans contínuament al llarg de la pel·lícula, com un testimoni en una carrera de relleus. A partir d'aquí el caleidoscopi es multiplica i en els crèdits s'esmenta entre els agraïments un tal Cervantes.

El tapís teixit amb els antecedents esmentats podria haver escorat cap a un deliri de cinema dins del cinema, un puré d'homenatges en el qual no es fa reconeixedor l'objectiu i el nucli de la història escenificada. Una altra vegada l'encert de Jarmusch consisteix en el fet que les contínues ingerències no fan nosa al desenvolupament de la pel·lícula, sinó que el tamisen. Es converteixen en fetitxes que mai no difuminen la lectura del film. El missatge de soledat hi queda intacte. L'aïllament del samurai s'ha polit apel·lant a totes les facetes de la ironia. L'únic amic de l'assassí –com queda d'estranya aquesta paraula davant la puresa gairebé angèlica del personatge bastit pel director– és un venedor de gelats interpretat per Isaac de Bankolé i que només s'expressa en francès. Un tauler d'escacs és l'única forma de comunicació entre ambdós protagonistes (Bergman?). Quan parlen, cadascun repeteix en el seu idioma la frase de l'altre, que és mantè aliè per complet a aquesta reiteració. Prodigiosament, el cineasta aconsegueix explicar aquest diàleg impossible millor que qualsevol altre text escrit.

Entre les notes cinematogràfiques de Robert Bresson s'especifica que allò vist no s'ha de sentir. Res no resulta més insultant per a un espectador que la doble via de captació d'informació, els ulls infal·libles i aquella oïda en què Gracián situava l'escala de penetració de totes les mentides. Tanmateix, Jarmusch vulnera aquesta regla amb la duplici-

tat dels paràgrafs que condensen el codi del samurai. L'extraordinària banda sonora alleugereix aquesta dieta. Com diria un promotor vulgar de la pel·lícula, fins i tot s'ho passarà bé aquell qui hi cerqui uns retalls d'acció, una de mafiosos. Perquè fins aquí ens hem oblidat de la màfia, el sector productiu més explotat per Hollywood en les darreres dècades. Atrevir-se amb els criminals italians en qualsevol to –irònic, satíric o tràgic– a hores d'ara és impossible. Doncs bé, l'home que es burla del *western* en el seu penúltim *Dead man walking* ha investit el repte amb solvència. Tot i que no fos aquesta la seva intenció, deixava simultàniament en evidència els esforços en el mateix zoològic de santons com Abel *Badalls* Ferrara.

Els padrins de Coppola, els tentacles del qual són tan asfixiants com els de la vertadera màfia, esgotaren un gènere. Harold Bloom ha resumit, en el concepte de *l'anxiety of influence*, l'angúnia que assalta els escriptors condemnats a efectuar incursions en territoris sobreexplotats per autors canònics. Aquesta síndrome els impel·leix a destruir la creació dels seus antecessors. Encara que els seus mafiosos són típics, Jarmusch ha manejat *El camino del samurai* com si la història es contàs per primera vegada. El director interpreta l'univers de forma adàmica. Ha trobat el secret últim, el refugi extrem de la raó, en la incongruència. Per exemple, en aquests perdonavides de la tercera edat que arriben als terrats dels

edificis sense alè. O en una burla dels *thrillers* d'alta tecnologia, que consisteixen a liquidar el gàngster amant del rap a través del desguàs del lavabo.

Una pel·lícula reposa sobre la feina dels protagonistes, i, d'aquesta llei, no n'ha de quedar exempt el cine independent. Johnny Depp va ser l'home mort que recorria l'Oest sense alterar el semblant. Forest Whitaker ha d'acomodar-se a aquesta mescla de Francesc d'Assís i de terrorista encaputxat que compleix la seva missió fins a la mort. Qui un dia fou l'al·lot de Kate Moss és un actor sobrevalorat. Hi ha alguna cosa postissa en la seva feina a *Dead Man*, i això dificulta la comprensió de l'experiment d'un Jarmusch molt exigent amb els seus actors. En canvi, el dissenyador ultraista de *prêt-à-porter* entén que la ironia destil·lada per la pel·lícula no li pertany, i s'hi mou en paral·lel. No cerca recursos extemporanis, es lliura a les peripècies del samurai impensable. Sobre l'escena en què es disfressa d'agent immobiliari, però aquest Ca Fantasma torna a l'estricta calma en el duel final. Aquí no podia faltar la menció a *Solo ante el peligro*, i a una nova exhibició de la fermesa del samurai, que recorda l'evisceració ritual de Mishima. *Ghost Dog* és una pel·lícula perfectament cronometrada i que s'atreveix, fins i tot, a l'obligatòria inclusió d'una nina en el repartiment. Com tots les pel·lícules de culte, desapareix de la cartellera, però darrere seu deixa un halo especial. I d'aquí a un parell d'anys s'evocarà com un clàssic.

El paper és un suport agraït. A l'artista, li permet desenvolupar el grau màxim d'agilitat, li ofereix rapidesa en l'execució i, sobretot, immediatesa en l'expressió del pensament o d'una vivència.

La plàstica contemporània a Mallorca

Això vol dir que, si l'artista vol respondre a aquest oferiment que li fa el paper, aquest li tornarà una espontaneïtat difícilment aconseguible amb un altre suport qualsevol. D'aquí que el paper sigui, per a la major part dels artistes, el lloc en el qual estudiar els distints elements que intervenen en la creació plàstica, el suport damunt el qual pot reflectir les primeres idees, i el material més econòmic i més adient per exercitar la mà i el pensament.

No és estrany, doncs, que els estudis dels artistes estiguin, en general, plens de papers. Tampoc no ho és trobar l'artista acompanyat d'un quadern de notes, amb incomputables i, a vegades, indesxifrables apunts damunt tot un seguit de papers. En canvi, no és tan freqüent veure aquests exercicis —que ens diuen tant de l'artista com la seva obra considerada *major*— penjats de les parets d'una sala de exposicions. Quasi sempre queden en la intimitat de l'estudi.

El cas és que, al llarg dels darrers mesos, i encara ara, itinera per diversos pobles de la comarca de Llevant una mostra col·lectiva que ens ofereix una visió prou representativa de la plàstica contemporània a Mallorca. Amb el títol «Itineraris damunt paper», es reuneixen fins a vint artistes: Rafael Amengual, Miquel Barceló, Joan Bennàssar, Jim Bird, Ramon Canet, Maria Carbonero, Nàco Fabré, Rafa Forteza, Ferran García Sevilla, Ellis Jacobson, Menéndez Rojas, Ritch Miller, Guillem Nadal, J. M. Ramírez Suassí, Alceu Ribeiro, Bernadí Roig, Àngel San Martín, Horacio Sapere, Antoni Socías i Andreu Terrades, cada un dels quals hi aporta un dels seus papers.

Així, l'exposició que, com a iniciativa del Projecte Llevant, es va inaugurar a

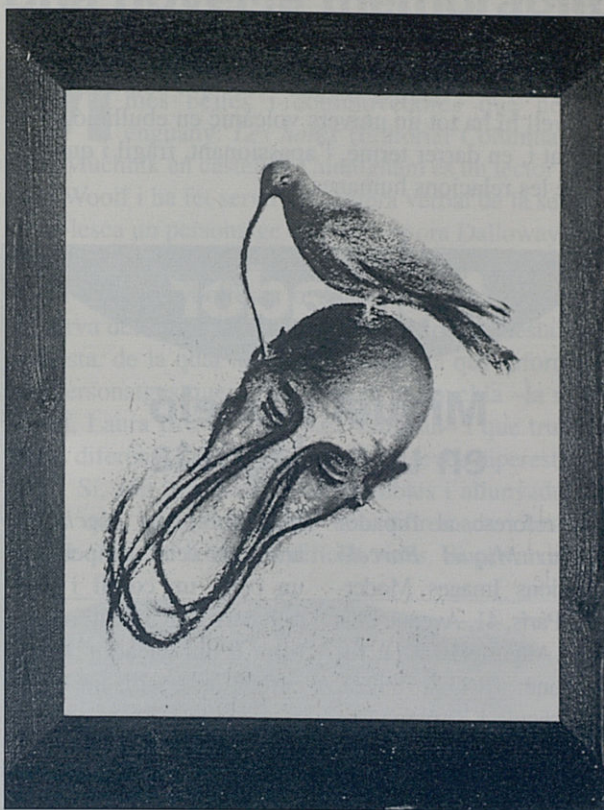
la Torre de ses Punes, de Manacor, i que va anar al Centre Cultural de Felanitx, que ara es troba a Can Creu d'Inca a Capdepera (11-29 de febrer), i que anirà a Na Batlessa d'Artà (4-22 de març), a la Capella Fonda de l'Església Nova de Son Cervera (25 de març-13 d'abril) i a la sala d'exposicions de Sa Nostra de Sant Llorenç des Cardassar (15 abril-4 de maig), ofereix una gran diversitat d'expressions, tantes com artistes, i, en bona part dels casos, ens mostra els treballs més íntims de cada un d'ells.

Abstractes o figuratius, fets amb llapis, carbonet o tinta, en grans formats o en els més petits, amb línies soltes o traçades quasi mil·limètricament, no hi ha cap dibuix que s'assembli a un altre. N'hi ha que són escultòrics; d'altres, molt pictòrics. N'hi ha que amb un o dos traços resolen l'escena; d'altres que requereixen una gran minuciositat. Uns són estudis de composició; d'altres, de forma, de gest o de moviment. I molts no són estudis, sinó obres definitives —si és que tota obra no és un estudi, cosa que s'hau-

Rostre. 1999. Joan Bennàssar.

El paper, per a la major part dels artistes, és el lloc en el qual estudiar els elements de la creació plàstica

Retrat amb ocell. 1997. Bernadí Roig.

Sense títol. 1994. Ramon Canet.

ria de discutir—, la particularitat de les quals és tenir un paper com a suport. Però en tots els casos, l'obra exposada té pes per ella mateixa i ens demostra que aquests papers, contràriament a allò que moltes vegades es pugui pensar, són obres majors, de les quals es pot gaudir —i molt— i que ens perme-

ta un recorregut per trenta anys d'expressió plàstica a l'illa.

Hem de pensar que tots aquests dibuixos o pintures damunt paper neixen d'un llenguatge treballat al llarg de les tres darreres dècades, quan Mallorca aconsegueix sortir d'un endarreriment artístic històric i assoleix la sincronia

Joan Bennàssar, Ramon Canet, García Sevilla, Àngel San Martín, Horacio Sapere, Antoni Socias i Andreu Terrades; els estrangers que, en aquells anys, importaren altres formes de fer: Rafael Amengual, Jim Bird, Ellis Jacobson, Ritch Miller i Alceu Ribeiro; la generació que esclatà al llarg dels anys 80, alhora que s'obrien un bon nombre de galeries i es gaudia del suport social i institucional: Miquel Barceló, Maria Carbonero, Rafa Forteza, Menéndez Rojas, Guillem Nadal i Bernadí Roig. I també hi ha un lloc per a les joves generacions, en algunes de les expressions ara ja més consolidades: Naco Fabrè i Ramírez Suassi.

Evidentment, no hi són tots els qui han estat en aquest camí durant tres dècades de plàstica contemporània, però amb els qui hi són ens podem fer una idea prou aproximada de la pluralitat i riquesa de la nostra panoràmica artística. A «Itineraris damunt paper» la trobam en les seves expressions més immediates. I, per això, més fresques.

L'exposició ens facilita un recorregut per 30 anys d'expressió plàstica a l'illa

ten definir els trets més característics de qui els ha treballat.

D'altra banda, a través de la pluralitat d'expressions reunides, quasi totes realitzades en els darrers anys, trobam una definició molt aproximada d'allò que és la plàstica contemporània a Mallorca. Però, a la vegada, se'ns permet anar molt més enllà, ja que, de forma prou intencionada, se'ns faciliti-

amb la contemporaneïtat internacional. Els anys que van del 1970 al 2000 són claus per a la plàstica d'aquesta illa. Fins al 1970 no es va donar un canvi notable en el col·lectiu artístic, i sobretot no es va donar a la societat.

A «Itineraris damunt paper» tenen el seu lloc aquells artistes que, en els anys setanta, donaren l'impuls definitiu a l'art contemporani de Mallorca:

Arte : teatre per veure i llegir

L'obra de teatre *Arte* (Panorama de Narrativas, Anagrama), traduïda del francès per **Josep Maria Flotats** i interpretada i dirigida per ell mateix, amb Josep Maria Pou i Carlos Hipólito, s'està representant des del setembre de 1998 al teatre Marquina de Madrid amb un èxit tan absolut que s'han de comprar les entrades amb un mes d'antelació. Per què *Arte*, escrita per **Yasmina Reza**, una parisina filla d'un moscovita descendent d'uns jueus expulsats d'Espanya per la Inquisició i d'una violinista provinent d'una família de jueus hongaresos, s'ha convertit des que fou estrenada el 1994 en un fenomen social que ha aconseguit deu dels més importants premis de tot el món? La resposta no és tan senzilla perquè trobar un text teatral que tingui aquest rar efecte global de seducció fas-

accions dels personatges ens fan veure que sota aquell primer nivell hi ha tot un univers volcànic en ebullició: el de l'amistat i, en darrer terme, l'apassionant, fràgil i quotidià món de les relacions humanes.

cinadora en societats tan diferents com la francesa, l'anglesa i la nord-americana no és una cosa fàcil. La trama té una anècdota que és una pura epidermis per a les càrregues de profunditat que es produeixen en el text i sobretot a l'escena: els protagonistes són tres amics de mitjana edat i ben situats, un dels quals, Sergio, dermatòleg, es compra un quadre. Aquesta pintura desencadenarà totes les explosions de l'acció. Marcos, no tan sols no aprecia la tela d'un tal Antrios sinó que la considera una merda i una vertadera estafa. L'altre amic, Ivan, representant en una papereria que ven a l'engròs, serà qui intentarà posar pau dins la discussió sobre art entre Sergio i Marcos. Emperò si el tema que sobrevola l'obra és el procés, el fenomen i l'esperit de la creació artística, des d'un bell començament el text i les

Aparador

Miquel Barceló en una plagueta

Em referesc al flipador volum *Miquel Barceló* (Editions Images Modernes, París, 41, Avenue Philippe Auguste, F75011, Téléphone: 014372 8822), que recull 120 planes en facsímil d'una plagueta de dibuixos feta a Farutx des del 29 de març a l'1 d'abril de 1994. En una magnífica entrevista que encapçala el llibre feta per Bernard Ruiz-Picasso aquest ens explica que a través del quadern de dibuixos s'intenta penetrar en la intimitat creadora del pintor i alhora conèixer els ritmes essencials de la seva vida i obsessions. Llapis, carbó, grafit, bolígraf i aquarel·les són les tècniques que emprà Miquel Barceló per oferir-nos una exhibició del seu virtuosisme i una llarg conversa amb si mateix. **Goya, Picasso, Matisse i Rembrandt** són alguns dels interlocutors; una camiseta per al GOB; un retrat de la seva filla

Marcel·la; un *pinchito* amb una ceba, un pebre, un peix, un conill i un pollastre; un retrat nocturn d'un caçador que enfoca un conill; un bou esquarterat; una taula amb tres potes i tres patates damunt; una imatge africana de tres dones; unes altres imatges de Marcel·la; un projecte d'escultura... Quanta generositat en aquesta entrega d'uns materials personals que es podrien definir amb les darreres paraules que Miquel diu a l'entrevista: «Són els artistes els qui fan la història de l'art i és la seva mirada la que permanentment posa les coses en el seu lloc. Una petita part d'aquesta plagueta tracta d'això. I després, la resta. Són coses que formen part de la meva vida afectiva, de la meva vida artística, de la meva vida sexual. són els meus aliments espirituals, els meus aliments físics.» Un llibre fulgurant i noble.

de novetats

Una novel·la memorable amb Virginia Woolf al fons

Michel Cunningham ha escrit una de les novel·les més belles i commovedores que he llegit enguany: *Les hores* (Editorial Columna en català i Muchnik en castellà). Cunningham és un lector fervent de la Woolf i ha fet servir de pedrera verbal de la seva casa novel·lesca un personatge com la senyora Dalloway, que el fascina. Però d'aquesta fascinació hauria pogut sortir una barata mimesi woolfesca o una composició singular que conserva del referent tota una sèrie d'ecos. Aquesta segona proposta, de la qual ha sortit airós, és la que informa dels tres personatges que protagonitzen la novel·la –la mateixa Woolf, Laura Brown i Clarissa Vaughan– i que trunyellen en els diferents capítols un dia de les seves hiperestèsiques vides. Sí, són tres dones molt sensibles i allunyades en el temps que reaccionen amb una extremada consciència davant el riu de les seves difícils vides. Si per un cantó hi

ha un claríssim homenatge a l'*stream of consciousness* de l'autora d'Orlando, aquest flux, aquesta correntia de l'acció i els sentiments fets consciència i convertits en un únic riu de la narració, per l'altre cantó les tres veus de Cunningham tenen una personalitat compositiva tan pròpia i seductora que arrossegueu el lector cap a una cambra d'ecos i d'onades, de pensaments subtils i d'accions domèstiques, de sofriments solitaris i de grans preguntes que fan del llibre una festa. I no és gens alegre tot allò que l'autor ens vol dir i es vol demanar a través de la música dels mots i dels funambulismes de les aventures d'aquestes tres dones: els problemes de la malaltia i com resistir-la, la dificultat dels amors en aquesta societat occidental tan hipòcrita i puritana, el significat del procés de l'escriptura i la seva capacitat benèfica, les dificultats d'aquest mateix acte creatiu que et pot dur allà on no esperaves, la crisi de la família com a lloc de comunicació i, fins i tot, el sentit darrer de la vida. Cap dels grans temes humans d'aquest moment tan convuls queden fora d'aquesta narrativitat bastida amb puntades petites, amb brodaries magnífiques, amb repunts fets a mà

i a consciència. *Les hores*, que va ser el títol original de *Mrs Dalloway*, es veu que ha estat covat molt de temps dins els pensaments de l'autor. Ell contava que el llibre de la Woolf li va deixar una companya d'institut amb aquest comentari: «Segurament ets menys estúpid que el posat que representes», a partir d'aquella lectura Cunningham diu: «No ho he entès tot d'una però el meu cervell d'idiota adolescent ha pres consciència d'allò que es podia fer amb els mots, el seu timbre, la seva ressonància, la seva espessor.» I a partir d'aquest enamorament de la fràgil Clarissa Dalloway ha escrit aquesta novel·la plena de correspondències secretes, de referències íntimes, de destins entrellaçats pels sentiments. Primer hi ha Mrs Woolf a Hogarth House, un barri de Londres, el 1923, que acaba de complir quaranta anys, comença la redacció de *Mrs Dalloway* i es fa preguntes sobre el difícil inici d'una contarella. L'altre personatge és Mrs Brown, una mare de família jove de Los Angeles, l'any 1949, que es dedica només al seu filllet Richard i a la vida de mestressa de casa ficada dins un remolí sensible en què la idea del suïcidi li volta pel cap com una mala cosa. I, finalment, la tercera protagonista és una editora de Nova York, Clarissa, a la qual el seu amic de l'ànima, el poeta Richard, malalt de sida, li ha col·locat el malnom de Mrs Dalloway. Amb la novel·lista, l'editora i la lectora comença un *trip* que ens duu cap als ports de les emocions més fons, els desitjos més quotidians i una trama melodiosa que sona com una música que t'amara sense témer-te'n i et deixa tocat. No hi ha grans intrigues, ni esdeveniments de primera pàgina de diari en aquestes vides contades amb l'elegància i la justesa d'un narrador precís, sinó que a través de la forma de sentir d'aquestes tres dones podem albirar la possibilitat d'intentar fer de la vida qualche cosa que s'acosti a una certa perfecció: es tractarà d'una obra literària en el cas de Virgínia i d'un pastís d'aniversari en el cas de Laura i d'una recepció mundana en el cas de Clarissa. El llenguatge de Cunningham és planer, senzill, sobri: un bisturí laserià per disseccionar aquest sentiment complex i apassionat que duu aquestes dones des de l'èxtasi estètic a les voreres del suïcidi, des de l'anècdota trivial a l'acte transcendental. «Agafar com a tema tres dones quan jo som un home, invocar la figura d'un gran autor que no està allà per defensar-se, però que és, als Estats Units, una icona als ulls de les feministes: l'aposta era tan arriscada com orgullosa.» Però Cunningham se n'ha sortit i ha creat una novel·la per regellir, per subratllar, per dir en veu alta, per fer-nos més càlides aquestes temporades baixes que sempre seguit ens ataquen. Hi ha un moment de Laura Brown que il·lustra a la perfecció aquesta força saludable que pot tenir la literatura sobre les nostres vides. Laura llegeix *Mrs Dalloway* i «Ella posa el llibre obert contra el pit. La seva cambra sembla més habitada, més real, perquè un personatge que nom Mrs Dalloway ha sortit a comprar flors». Un llibre que és un excel·lent amic.

Ceràmica Can Bernat

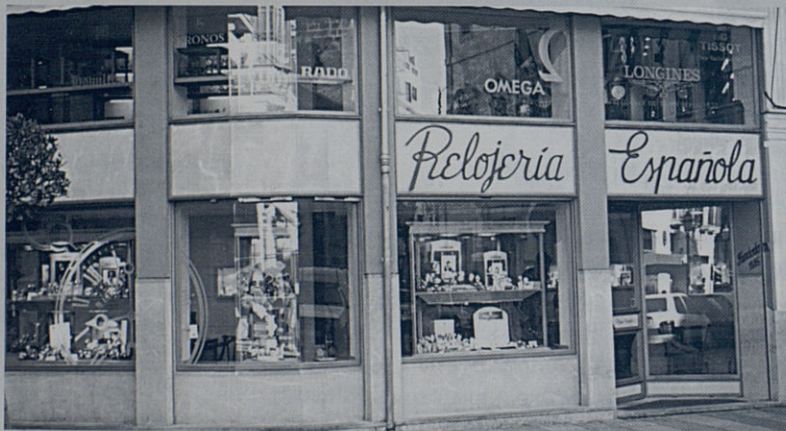
El ceramista Bernat Vich Olivar fabrica més de 300 peces diferents de fang, tot i que és una producció limitada a causa del seu caràcter artesà. Des de l'any 1986 treballa al seu taller de Santa Maria, poble on viu fa més de 40 anys, encara que ell va néixer a Pòrtol. Fill i nét de mestres artesans escudellers, va aprendre l'ofici a la seva infantesa. Després va treballar en una teulera, i molt més tard va traslladar-se a Santa Maria per casar-s'hi i muntar-hi el taller. Avui té un catàleg de més de 300 articles entre sucres, salers, formatgeres, plats, tassons, setrillers, etc., que ell fabrica amb el clàssic fang vermell o blanc. Generalment, Bernat Vich elabora les peces per encàrrec de diferents botigues, encara que ell disposa, dins el seu taller, d'un petit espai per a la venda directa. «Hi ha èpoques en què tenc tanta feina que necessito tres o quatre mesos per servir els clients», explica Bernat Vich, la filla del qual continua amb la tradició escudellera del seu pare i completa la quarta generació dedicada al negoci.

Ceràmica Can Bernat. Carrer de Bartomeu Pasqual s/n
07320 Santa Maria. Tel. 971 621 306

Relojería Española, artesans des de 1885

Fundada el 1885 per Miquel Girbent, besavi dels actuals propietaris –Pere, Joan i Elisa Caminals–, Relojería Española és un dels comerços més emblemàtics de Palma. Es dedica a arreglar rellotges de tot tipus, encara que està especialitzada en la reparació dels rellotges de les torres dels ajuntaments i dels cronòmetres de navegació. S'encarrega d'adobar, sobretot, els eixos volants, una peça fonamental que regula el funcionament dels rellotges (a la botiga podeu veure una curiosa col·lecció d'instruments de precisió per reparar els aparells).

L'empresa familiar ha sabut conservar la tradició artesana al llarg dels anys, la qual cosa fa que, fins i tot avui dia, fabriquin rellotges de sol per encàrrec. Hi hagué un temps en el qual tenia encomanat el manteniment dels rellotges de les antigues estacions de tren de Mallorca. Des de la fundació de la rellotgeria per part del besavi d'origen català, Relojería Española ha evolucionat i, a més de mantenir el taller de reparació

i fabricació, disposa d'una luxosa botiga al cor de la ciutat, a la plaça de Cort (abans es trobava al carrer de Colom), on es venen rellotges de les marques més prestigioses que hi ha en el mercat. També compta amb una petita mostra de joieria.

Relojería Española. Plaça de Cort, 14. Tel. 971 721 563 / 724 344. Fax: 971 714 369

Consell de Mallorca
Foment i Ocupació

"la Caixa"

202 *oficines*
al seu servici

*La 1ª xarxa bancària
a les Illes Balears*

...és inimitable

*Què tenen els aliments de les nostres illes
que els fa diferents?*

Què deu ser que els dóna aquest sabor i aquest color?

És l'aire o és el vent...? És l'aigua... la llum...?

És la terra?

O deuen ser les persones, l'experiència, les mans, la intel·ligència... que els fan inimitables?

Tria l'autèntic... Producte **Balear**
Garantia d'origen

MARCA

*Embutidos Artesanos Roman
Ramaders Agrupats*

*Ca'n Matarino-Cas Concos
Carnicería Enseñat
Casa Capellana
Embutidos Palma
Ca'n Serra-Chama
La Luna
Companatge
Ses Passadores
Ecomagatzem
Camp Mallorquí*

I carn d'oví, de caprí, de porquí i d'ovella

PRODUCTE

*Sobrassada, carn i xulla i cuixot
Sobrassades, carn i xulla, botifarrons, camaiot, botifarra, talec,
desfet de porc i d'anyell i llonganissa
Patés i embotits
Paté, salsitxa i sobrassada
Sobrassada, botifarrons, saïm, xoriç, llonganissa i camaiot
Sobrassada, botifarrons i botifarra
Sobrassades
Sobrassades, botifarrons, varia negra, camaiot, patés i llonganissa
Sobrassada, botifarró negre i blanc
Ous
Sobrassada ecològica
Foie-gras i sobrassada*

INFORMAU-VOS-EN

971 774 031

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**

**Quatre illes,
un país
cap frontera**